

BERNAT, Francesc, O. F. M., *Episodis de la vida missionera*. Notes biogràfiques del P. Fra B. de la Província Franciscana de Catalunya, sacrificat en ares del seu zel apostòlic en terres de Xina, recollides pel seu company P. Fr. Francesc Pons, Miss. Apost. (O. F. M.). Vich, Ed. Seràfica, 1927.

BOSI, M., *Necrologium Fratrum Cathalauniae. Temporis spatium completens ad ejusdem erectiane, anno videlicet 1559, usque in hodiernam diem*. Vich, Ed. Seraphica, 1928.

CARRERES ZACARÉS, Salvador. *Fr. Dionisio de Fabregat y Salvador*. Apuntes bio-bibliogràfics, por.... Valencia, Imp. Hijo de F. Vives Mora, 1927, en 8.º, 18 pàgs. i una fulla de colofó.

CATALÀ DE VALERIOLA, B., *Autobiografías y justas poéticas de... precedidas de un prólogo de D. Salvador Carreras Zacarés y de una introducción del Barón de San Petrillo*. Valencia, Acción Bibliográfica. Valencia, 1929.

PORTIGLIOTI, G., *Les Borgia*. Traducció de F. Hayward. Paris, 1927. 285 pàgs.

SARRET I PONS, PVTE., S., *Nobiliari Targari*. Tàrrrega, J. Camps Calmet, 1931. 71 pàgs.

MESTRE I NOÉ, FRANCISCO, *Biografía de D. Victor Cerveto y Riba*. Tortosa, Imp. Querol, 1925.

MESTRE I NOÉ, FRANCISCO, *Temps, vida i obres del polígraf D. Jaume Tió i Noé*. Barcelona, 1927. 332 pàgs. amb 28 gravats.

REVISTES:

— *Académie des Inscriptions et Belles-lettres. Comptes-rendus* (París). — ESPÉRANDIEU, Emile: *Note sur une inscription chrétienne de Narbonne* (octubre-desembre 1928, pàgs. 191-195). Fa referència a una inscripció d'una primitiva església cristiana de Narbona posada sota l'advocació de Sant Feliu de Girona.

— *Accademie e Biblioteche d'Italia* (Roma). — DUPRÉ THE SEIDER, E.: *Note sopra alcuni archivi di Spagna in ordine alla Storia d'Italia* (I, 1927, pàgs. 51-65). Descripció d'un viatge de recerca pels arxius i biblioteques d'Espanya, començant per l'Arxiu de la Corona d'Aragó, amb notícies d'interès sobre documents referents a Itàlia.

— *Analecta Montserratensia* (Monestir de Montserrat). — AUGÉ, Ramir: *Un monjo de Montserrat cridat al Concili de Trent* (VII, 1928, pàgs. 303-307). Biografia del P. Antoni de Malvenda, nat a Burgos pels anys 1498-99, monjo de Montserrat, després abat de Sant Joan de Burgos i finalment de Sant Vicens de Salamanca. Morí en aquesta darrera ciutat el 1579 ó 1580. — R. P. ARXIVER DEL MONESTIR: *Correspondència adreçada al Cardenal Dom Benet de Sala, monjo de Montserrat* (VII, 1928, pàgs. 309-365). Com a complement del de la «Contribució a la Biografia del Cardenal Dom Benet de Sala, O. S. B., Abat de Montserrat» publicada en el vol. VI dels *Analecta*, el P. Arxiver del Monestir aplega en aquest volum un lot molt important de lletres adreçades al Cardenal Sala per alts dignataris, especialment cardenals, adquirits fa pocs anys per la Biblioteca de Catalunya. Aquesta correspondència presenta un alt interès històric per la intervenció que tingué l'esmentat prelat com a bisbe de Barcelona i després com a Cardenal en les qüestions de la guerra de Successió. — INGUANEZ, Mauro: *Capelle dedicate alla Madonna di Monserrato nell'isola di Malta* (VII, 1928, pàgines 367-373). Acurat estudi de l'Arxiver de Montecassino sobre les fundacions de capelles i altars de la Verge de Montserrat a la illa de Malta. En la secció Miscel·lània Històrica hi ha un aplec de documents sobre «Processons de la vila d'Igualada a Montserrat en el temps vell» comunicats per Gabriel Castellà Raich, Arxiver municipal de Igualada, i un altre de documents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, referents a Montserrat, comunicats per Josep M.ª Roca.

— *Analecta Sacra Tarraconensia* (Barcelona). — GUDIOL, Josep: *De peregrins i peregrinatges religiosos catalans* (III, 1927, 94-119). Estudia, servint-se principalment de testaments i peregrinatges de catalans a Terra Santa, Roma, Sant Jaume de Galícia, Montserrat, Bari, etc.,

els ritus que seguïen els peregrins, el que portaven a Catalunya en retornar dels seus viatges, les robes que vestien, etc. — VIVES, José: *Juan Fernández de Heredia, gran maestro de Rodas. Vida, obras, formas dialectales* (III, 1927, pàgs. 121-192). Exposa unes notes biogràfiques, examina les obres d'Herèdia i remarca les principals formes dialectals aragoneses. Apèndix documental. Vegeu a l'ANUARI, V, pàg. 787, els punts de vista nous sobre Herèdia humanista de A. Rubió i Lluch. — RIUS, José: *Catalanes y aragoneses en la corte de Calixto III* (III, 1927, pàgines 193-330). Després d'una introducció, on detalla les fonts utilitzades, estudia la figura de Calixte III, enumera els oficis existents en la cort romana en el temps d'aquell papa català (acòlits del papa, abreujador de cartes apostòliques, aromatarius, barbitonsor, etc.), dóna una llista de catalans i aragonesos en els seus registres, i acaba amb unes notes dedicades al nepotisme dels Borge i un apèndix de documents. — VIVES, Josep: *D'arqueologia cristiana* (IV, 1928, pàgines 261-270). Conté dues notes: I. *Inscripció filocaliana falsificada*; II. *Inscripcions de la necròpolis romano-cristiana de Tarragona*. — RIUS, J.: *Cartes antigues de Sant Martí Sacosta* (IV, 1928, pàgs. 343-394). Notes històriques d'aquesta antiga església, seguides dels documents en què es basen i d'un *Registre* toponímic i altre onomàstic. — VIVES, Josep: *Bibliografia hispànica de ciències històrico-elesiàstiques* (IV, 1928, segona paginació, pàgs. 1-94). Bibliografia dels anys 1925-1927. — SAGARRA, Ferran de: *Antics segells dels arquebisbes de Tarragona* (V, 1929, pàgs. 191-206). Comprèn: I. *Dels segells episcopals en general*; II. *Dels primitius i antics segells dels arquebisbes de Tarragona*. Amb 42 reproduccions. — SERRA I VILARÓ, Joan: *L'arxiu de Bagà. Les filigranes* (V, 1929, pàgs. 207-243). Article que forma part del volum I de *Les Baronies de Pinós i Mataplana*, publicat dins la *Biblioteca Històrica de la Biblioteca Balmes*. — VIVES, Josep: *Filocaliana* (V, 1929, pàgs. 245-248). Aporta noves dades al seu estudi *D'arqueologia cristiana*, AST, IV, 1928, pàgs. 261-270. — VALLS I TABERNER, Ferran: *El diplomatori de Sant Ramon de Penyafort* (V, 1929, pàgs. 249-304). Publica 36 documents. Amb un índex onomàstic. — RIUS SERRA, José: *Un inventario de joyas de Calixto III* (V, 1929, pàgines 305-319). Extret de l'Arxiu del Vaticà. — RIUS SERRA, J.: Recensió del volum I de la *Bibliografia Espanyola d'Itàlia dels orígens de la impremta fins a l'any 1900*, d'Eduard Toda i Güell (V, 1929, pàgs. 353-355). Afegeix dues paperetes a la bibliografia del Sr. Toda. — RIUS SERRA, J.: *Die Juden im christlichen Spanien. I. Aragonien und Navarra*, de Fritz Baer (V, 1929, pàgs. 355-357). Amb remarques. — VIVES, Josep: *Bibliografia hispànica de ciències històrico-elesiàstiques* (V, 1929, pàgs. 383-488). Bibliografia corresponent a l'any 1928. — MARCH, S. J., Josep M.: *La confraria dels correus en la ciutat de Barcelona, sota la invocació de la Verge Maria en la capella d'En Marcús* (VI, 1930, pàgs. 107-126). Publica la Confirmació per Carles, l'Emperador, de la confraria dels correus de Barcelona (1519), precedida d'unes dades per a la història i organització dels correus a Catalunya; remarca la pugna entre la centralització que portà la casa d'Àustria i l'esperit liberal del nostre poble, reflectida en les protestes de les institucions postals de Catalunya quan l'emperador Carles dóna el monopoli dels correus per a Espanya, Roma i Nàpols a la família Tassis. — VINCKE, J.: *El trasllat de l'arquebisbe Joan d'Aragó de la Seu de Toledo a la de Tarragona* (VI, 1930, pàgs. 127-130). Narració minuciosa, atapeïda de fets i cites documentals, d'aquest episodi de la vida del fill tercer de Jaume II. — VIVES, Josep: *Les galeres catalanes pel retorn a Roma de Gregori XI en 1376* (VI, 1930, pàgs. 131-185). Examina les negociacions amb el rei Pere III i la intervenció de l'infant Joan, i narra el viatge de les galeres; l'autor subratlla, amb bon encert, les descripcions que en alguns documents es fan de com havien d'ésser agençades les galeres; bon apèndix documental. — GASPÀR REMIRO, Mariano: *Una reclamación de Jaime II de Aragón al sultán de Marruecos Abusaid Otman (1323)* (VI, 1930, pàgs. 187-206). Aquest treball fou publicat primerament en l'*Homenaje ofrecido a Menéndez Pidal*, I, pàgs. 819-837. L'autor hi exposa, després d'uns antecedents, la represa dels tractes de Jaume II amb la Cort del Marroc, la legació de Romeu de Corbera al Soldà Abusaid Otman ben Jacob i la contesta del Soldà a la demanda de Jaume II. Com a diferència notable amb l'edició de Madrid, podem remarcar que en aquella es donen les cartes aràbigues que tramet Abusaid Otman a Jaume II, mentre que en la de Barcelona es publiquen les versions catalanes coetànies, guardades, com aquelles, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. — CAPDEVILA, Sanç: *La «Practica dictaminis» de Llorenç d'Aquileia, en un còdex de Tarragona* (VI, 1930, pàgs. 207-229). — RIUS, Josep: *Subsidia Biographica Vaticana* (VI, 1930, pàgines 231-250). Publica documents sobre Alfons de Borja i Felip de Malla, extrets dels registres del Vaticà. — VIVES, J.: *De l'Arxiu de la Corona d'Aragó* (VI, 1930, pàg. 304). Fragments referents a un monjo de Ripoll anomenat Miquel Ros. — ALTISENT, Joan B.: *De l'arxiu de la cate-*

dral de Lleida (VI, 1930, pàgs. 305-307). Publica la carta d'arres del rei Alfons el Batallador amb la reina donya Urraca, treta d'un dels pergamins de l'Arxiu d'Ager que passaren a Lleida vers la meitat del passat segle. — VIVES, JOSEP: *Bibliografia hispànica de ciències històrico-elesiàstiques* (VI, 1930, pàgs. 361-460). Bibliografia de l'any 1929. — VINCKE, J.: *Els comtes-reis de Barcelona i els «servitia» papals vers el 1300* (VII, 1931, pàgs. 339-350). Estudi de l'actitud dels reis de la casa de Barcelona davant l'Església en la qüestió dels *servitia*, presents fets al Papa pels alts prelats en ocupar llur càrrec; presents originàriament voluntaris, però que arriben a ésser obligatoris i objecte de transaccions de tota mena, sobretot quan pretenen càrrecs eclesiàstics membres de la família reial. — RIUS SERRA, J.: *Benedicto XIII y la construcción de puentes* (VII, 1931, pàgs. 357-361). Documents de l'Arxiu del Vaticà pels quals Benet XIII concedeix indulgències als qui ajudin la construcció dels ponts sobre l'Ebre, el Cinca i el Noguera. — VIVES, JOSEP: *Bibliografia hispànica de ciències històrico-elesiàstiques* (VII, 1931, pàgs. 385-496). Comprèn la bibliografia de l'any 1930.

— *Anales de la Orden Carmelitana*. — RIBOT, PH.: *De Magistro Philippo Ribot* (VI, 1929, pàgines 468-472). Provincial de l'Ordre en 1385. Era fill potser de Perelada.

— *Anales del Centro de Cultura Valenciana* (València). — BELTRAN, P.: *Hallazgo de lápidas romanas* (I, 1928, pàgs. 90-96). Descripció de dues làpides romanes trobades a la ciutat de València en el lloc conegut vulgarment per «La Cènia». — PRIMITIVO, N.: *Sitana. Contribución al estudio toponímico de la Ora Marítima de Rufo Festo Avieno* (I, 1928, pàgs. 97-112, 176-208). Estudi del fragment de l'Ora Marítima referent al litoral valencià que comprèn els versos 462-470, sota els punts de vista geogràfic, onomàstic, folklòric i arqueològic. — RODRIGO PERTEGÁS, J.: *El mal de bubas en Valencia a mediados del siglo xv* (I, 1928, pàgs. 143-149). — BELTRAN, P.: *Nueva inscripción romana* (I, 1928, pàgs. 169-170). Descripció i transcripció d'una làpida romana trobada en una rasa oberta entre la catedral i el temple de Nostra Senyora dels Desamparats a València. — ALMUNIA, J. L.: *Don Ramón de Perellós, Caballero de San Juan* (II, 1929, pàgines 5-23). — RODRIGO PERTEGÁS, JOSEP: *De re militari* (II, 1919, pàgs. 63-65). Transcripció, precedida d'un breu estudi, d'un document sense data però segurament del segle xv adreçat als caps militars de les viles i forteses del regne de València. — RODRIGO PERTEGÁS, JOSÉ: *Boticas y boticarios. Materiales para la historia de la Farmacia en Valencia en la centuria décima-quinta* (II, 1929, pàgs. 110-144). Els termes tractats en aquest extens treball es troben especificats en els següents epígrafs: «I. Legislación y costumbres: Fueros de los reyes D. Martín el Humano y D. Alfonso el Magnánimo. Primitiva cofradía de especieros. Fundación del colegio de Boticarios de Valencia. Ordenaciones que en el privilegio fundacional se insertan. Acuerdos permanentes u Ordenaciones adicionales. II. Boticarios y practicantes: El boticario auxiliar del médico. Sus cualidades morales, cultura, conocimientos científicos y pericia profesional. Su biblioteca. El practicante. Modo de comenzar su aprendizaje. Su moralidad y cultura. Libros en que probablemente estudiaba. Examen de reválida. Ordenaciones vigentes sobre ello. III. Obradores i botigues: Casa del boticario. Departamentos de que constaba. El obrador y la botiga estaban en la planta baja. Descripción de la botiga. El obrador; fábrica de cerería y laboratorio. Útiles que en ellos se empleaban. Artículos y substancias que se expedían en las boticas. IV. Práctica de la apothecaria: Valencia importante centro comercial. Unos especieros eran principalmente fabricantes y otros detallistas. Prescripciones referentes al despacho de la triaca y mitridato. Reglamentación de la venta de narcóticos. Litigio sobre el oro potable. Actuación de los mayores en defensa de los intereses de la clase. Conclusión». — GENOVÉS, VICENTE: *Estancia en Valencia del Rey Don José I* (II, 1929, pàg. 192). Dóna notícies d'interès sobre l'estada a València de Josep Bonaparte en 1812 després de la batalla d'Arapiles. — CORTINA, JOSEP M.^a: *La Carchofa de Silla*. Estudi d'aquesta festa típica valenciana sota l'aspecte històric, anecdòtic i artístic. — BENEYTO, JUAN: *De la Valencia del quinientos. Regulación del trabajo doméstico*. — SANCHIS SIVERA, J.: *Bibliología valenciana medieval* (III, 1930, pàgs. 23-56, 81-106, 5 làmines). Notes històriques sobre els llibreters, copistes, relligadors, llibres de confecció valenciana, etc.; ensenyança pública i biblioteques. — SANCHIS SIVERA, J.: *La manufactura de los guadamaciles en Valencia* (III, 1930, pàgs. 165-177). Estudia el desenrotllament d'aquesta indústria a València tan extesa durant els segles xvi i xvii. — RODRIGO PERTEGÁS, JOSÉ: *Notas de Archivo. Efemérides Notariales* (III, 1930, pàgs. 191-201). Transcriu notícies sobre València que l'autor havia trobat en els protocols notarials.

— *Annales d'histoire économique et sociale*. — USHER, A. P.: *Les archives historiques municipales de Barcelone* (juliol 1930, pàgs. 409-410).

— *Annales du Midi* (Tolosa). — ANGLADE, J.: *Joseph-Sébastien Pons. La Littérature Catalane en Roussillon au XVIIe et au XVIIIe siècles* (XLII, 1930, pàgs. 301-305). Recensió d'aquesta obra publicada a Tolosa i París (1929). — CALMETTE, J.: *Un diplôme original du comte Fredelon* (XLII, 1930, pàgs. 225-235). Estudia aquest document conservat als arxius de la Seu d'Urgell, lliurat pel que fou primer comte i marquès de Tolosa i en qual document són de notar les primeres manifestacions del feudalisme. — LLANOS I TORRIGLIA, F. de: *Catalina de Aragón y Luis Vives* (1930, pàgs. 48-71). Relacions intel·lectuals entre aquella reina i Lluís Vives, el qual fou professor de la princesa Maria, filla de Caterina.

— *Antonianum* (Roma). — WUEST, J. B.: *Andreae de Biliis O. S. B., tractatus ad Barcinonenses de littera in nomine Jhesu* (3, 1928, pàgs. 65-86). Publica aquest tractat existent a la Biblioteca Ambrosiana, en el qual Andreu de Bilis increpa els barcelonins perquè es barallen per una cosa tan fútil. El monograma de Jesús IHS derivava de transformacions de les abreviacions gregues del nom de Jesucrist. — PAU I MARTÍ, Josep M.: *Francesc Eiximenis, Terç del Cristià*. Vol. I, Barcelona 1929 (V, 1930, pàgs. 252-253). Recensió de dit primer volum de l'obra d'Eiximenis. — CALLAHAN, O. F. M., Fr. Adalbertus: *Honores tributi Fr. Junipero Serra, O. F. M.* (VI, 1931, pàgs. 499-500). Dóna compte de la inauguració, al Statuary Hall de Washington, de l'estàtua en bronze del famós missioner mallorquí i explica la seva vida i mèrits.

— *Anuari Sabadellenc* (Sabadell). — CARRERAS, Miquel: *Linies d'història ciutadana* (1930, pàgines 7-55). L'autor d'aquest resum d'història de Sabadell no es limita a resseguir la vida de la ciutat en els diversos períodes, sinó que ofereix un quadre complet del seu desenrotllament industrial i de les seves activitats espirituals.

— *Archivalische Zeitschrift* (Munic). — DEIBEL, Ulla: *Literaturberichte. Spanien und Portugal* (XXXVIII, pàgs. 218-254). Resum bibliogràfic de les publicacions aparegudes en els últims anys (fins 1929) sobre els arxius de la Península. Es de veritable utilitat.

— *Archivalische Zeitschrift* (Stuttgart). — KEHR, P.: *Das Spanische insbesondere Katalanische Archivwesen*.

— *Archivio Storico Lombardo* (Milà). — BOGNETTI, Gian Piero: *Per la storia dello Stato visconteo* (XXXIII, pàgs. 237-757). Es un registre trobat per l'autor, en el qual es conté un tractat entre Felip Maria Visconti i Alfons IV, signat el 8 d'octubre de 1435.

— *Archivio Storico per la Sicilia Orientale* (Catània). — LUPO, C.: *L'elogio di Dante a Federico II, d'Aragona, Re di Sicilia* (XXV, 1929, pàgs. 41-84). — GANDIOSO, M.: *Il privilegio di «offidare» di alcune terre baronali de la Sicilia Orientale e la legislazione di Alfonso il Magnanimo* (XXVI, 1930, pàgs. 145-175). Fa moltes referències a les disposicions i administració d'aquell rei d'Aragó. — STEFANO, F. de: *Contributo alla storia della Sicilia del secolo XVI* (XXVI, 1930, pàgs. 175-215). Acompanya o cita setanta documents, alguns d'ells cartes al rei d'Aragó, al de Sicília, etc. — SPAHR, Rodolfo: *Di un denaro inedito battuto nella zecca di Catania durante il regno di Maria d'Aragona (1377-1401)* (XXVII, 1931, pàgs. 76-80). — MONTI, G. M.: *Due documenti sconosciuti sull'Albania di Alfonso I di Aragona* (XXVII, 1931, pàg. 439). Recensió d'aquest treball primerament publicat a *Studi Albanesi* I, 1931.

— *Archivio Storico per le Province Napoletane* (Nàpols). — CORTESI, Nino: *L'esercito napoletano nelle guerre napoleoniche* (LI, 1927, pàgs. 164-339). La primera part d'aquest important i extens treball està dedicada a la campanya napoleònica a Espanya. Després d'una enumeració de fonts en la qual trobem a faltar potser algunes de catalanes recents, comença l'estudi que constitueix una aportació ben remarcable als coneixements sobre la guerra de la Independència a Catalunya. Gairebé tot ell fa referència a terres catalanes i creiem d'interès reproduir els sumaris que encapçalen els capítols per tal com constitueixen un índex dels episodis que hi són ressenyats. «1. L'Armata d'osservazione dei Pirenei orientali: Il I di linea ed il II cacciatori. La sorpresa dei forti di Barcellona (28 febbraio 1808). «El dos de mayo» e la rivolta spagnuola. La sommossa catalana. La prima e seconda vittoria spagnuola del Bruch. La prima spedizione contro Gerona (20 giugno). Il ritorno a Barcellona ed il sacco di Martorell (30 giugno). La seconda spedizione contro Gerona (17 luglio). La sorpresa alla Montagna nera (6 agosto). I disastri francesi e l'organizzazione della rivolta in Catalogna. La ritirata del Duhesme e del Reille (16 agosto). L'assedio di Barcellona. Nuovi disastri francesi. Il II di linea napoletano a La Junquera (4 settembre). Il II cacciatori a Figueras (15 settembre). La spedizione napoleonica: il VII corpo d'armata Saint-Cyr. Assedio e conquista di Rosas (5 dicembre). Le ultime resistenze di Barcellona assediata. Saint-Cyr la libera (17 dicembre). Il Duhesme ed i napoletani. — 2. Il VII Corpo d'Armata. L'assedio di Gerona: La battaglia di Molins de Rey (21 dicembre). Si

riorganizza la resistència catalana. La controffensiva del Saint-Cyr ed il II di linea. La defensa de Barcelona ed il I di linea. La marcia su Vich. La divisió Reille ed il II cacciatori. S'inizia l'assedio de Gerona. La brigata napoletana. L'assalto al Montjuich (8 luglio). Sua conquista. Le malattie fra gli assediati. La sorpresa di Salt del 1º settembre. L'assalto alla piazza del 19 settembre. Il ritiro dei reparti napoletani». — El tercer capítol referent a la campanya de l'Empordà conté el següent sumari. Al confín. Le nuove reclute. Il I leggero ed il I cacciatori. Formazió de la divisió. Le condizió dei corpi e le operazió militari nel primo trimestre del 1810. Il Pignatelli prende possesso de la divisió. La conquista delle isole Medas (10 maggio 1810). S'inizia la diserzió. Agli ordini del Macdonald; i primi movimenti e lo scontro del 22 luglio; la diserzió aumenta, le operazió militari del luglio e dell'agosto. Agli ordini del Suchet: lo scacco del 17 settembre e la rivincita del 24. Tristi condizió de la divisió: sua fine e richiamo in patria del Pignatelli. — 4. Le operazió militari del 1811 al 1813: All'armata di Aragona. La sorpresa di Figueras (9-10 aprile 1811). A Saragozza. Lo scontro del 24 luglio 1811. La conquista di Oropesa. L'assedio di Valenza. Formazió dell'VIII di linea. Guglielmo Pepe in Spagna. Le operazió militari nel 1812. Le ultime resistenze francesi. L'ultimo battaglione napoletano lascia la Spagna. — MASSERA, Aldo Francesco: *Un poemetto volgare in lode di Lucrezia d'Alagno* (LI, 1927, pàgs. 347-359). Transcripció precedida d'un estudi d'un poema (323 versos), dedicat a la bella amiga d'Alfons el Magnànim pel poeta Angelo Galli de la cort de Frederic de Montefeltro conte d'Urbino.

— *Archivio veneto* (Venècia). — MAGNANTE, G.: *L'acquisto dell'isola di Cipro da parte della Repubblica di Venezia* (V, 1929, pàgs. 78-133 i VI, 1929, pàgs. 1-82). Aporta dades d'interès per la política oriental d'Alfons el Magnànim i per l'actuació catalana en aquesta llarga qüestió entre Gènova i Venècia per la possessió de Xipre.

— *Archivo de Arte Valenciano* (València). — SUÁREZ, Antonio: *Noticias tipográficas de la ciudad de Valencia, según un manuscrito de Antonio Suárez* (XI, pàgs. 53-62, 83-95). Es dona el text d'aquest manuscrit del segle XVIII.

— *Archivo Español de Arte y Arqueología* (Madrid). — RUIZ SERRA, J.: *Subsidios para la historia de nuestra cultura* (V, 1929, pàgs. 87-106, 247-273). Important col·lecció de 117 documents amb referències a les lletres i a les arts, del segle VIII al XVI. — VÁZQUEZ, G.: *El maestro Fray Agustín Arqués y Jover (1734-1808)* (V, 1929, pàgs. 122-124). Fou un mercedari valencià, investigador a la moderna, que copià o extractà arxius sencers.

— *Archivo Ibero Americano* (Madrid). — IVARS, Andrés: Recensió del *Compendio de Historia eclesiástica general* de J. Sanchis Sivera (XXVII, 1927, pàgs. 141-144). Amb rectificacions a les moltes errades que es troben en el llibre de Mn. Sanchis. — SENDRA, Pacífico: *Origen, fundadoras y vicisitudes del Real Monasterio de Santa Clara de Játiva* (XXVII, 1927, pàgines 359-393). Acaba aquest treball, començat en volums anteriors. El tercer capítol s'ocupa de les principals vicissituds del monestir en el segle XIV. Amb un apèndix de vuit documents. — SENDRA Pacífico: *Sor Cilia o Cecilia de Peralta, abadesa del monasterio de Santa Clara de Játiva (1370-1382)* (XXVIII, 1927, pàgs. 252-263). Complement de l'anterior estudi del P. Sendra sobre el monestir de Santa Clara. — IVARS, Andrés: *Cronistas franciscanos de la Provincia de Valencia* (XXVIII, 1927, pàgs. 263-271, 378-386; XXXI, 1929, pàgs. 387-402). — SENDRA, Pacífico: *Acta de donación entre vivos de la infanta Violante de Aragón con motivo de su ingreso en el Real Monasterio de Játiva en 1403* (XXVIII, 1927, pàgs. 368-378). — IVARS, Andrés: *La «indiferencia» de Pedro IV de Aragón en el Gran Cisma de Occidente (1378-1382)* (XXIV, 1928, pàgs. 21-97, 161-186). Examina successivament les provisions del rei Pere III el del Punyalet per al manteniment de la seva indiferència, el vicariat general de l'infant Pere d'Aragó en orde al Cisma, i com imposà el rei l'observança de la indiferència als dominis de la seva corona. Un apèndix de 34 documents i una llista d'addicions i esmenes clouen l'interessant estudi del P. Ivars. — RUBERT, C.: *Fr. Guillermo Rubió, O. F. M.* (XXX, 1928, pàgs. 5-32). L'autor s'inclina pel nom de Rubió (i no Rubio) i per que el lloc de sa naixença és Vilafranca del Penedès. — IVARS, Andrés: *Nuevos datos sobre el franciscano Fr. Francisco Riquer, Obispo de Segorbe* (XXX, 1928, pàgs. 253-264). — LÓPEZ, A.: Recensió de la *Bibliografía Española d'Itàlia* d'E. Toda i Güell (XXX, 1928, pàgs. 398-415; XXXIII, 1930, 463-478; XXXIV, 1931, 96-114, 290-305). Interessants correccions i addicions en ço que refereix a la bibliografía franciscana. — LÓPEZ, Atanasio: *Confesores de la Familia Real de Aragón* (XXXI, 1929, pàgs. 145-240). Confessors franciscans dels monarques catalans, des de Jaume I, i dels reis de la casa d'Antequera, fins a Joan II. Referències a Francesc Eiximenis i Joan

- Eixemeno.—LÓPEZ, Atanasio: *Confesores de la Familia Real de Mallorca y Navarra* (XXXII, 1929, pàgs. 213-225).—IVARS, Andrés: *Sobre la graduación en Teología de Fr. Nicolás Costa, O. F. M.* (XXXII, 1929, pàgs. 386-391). Notes sobre aquest mallorquí, graduat en 1383 a París.
- IVARS, Andrés: Recensió de *Santa Inés Peranda de Asís y Santa Clara de Janua en Barcelona, y su culto inmemorial*, de P. Vinyolas i Torres (XXXIV, 1931, pàgs. 282-286).—FARRÉ, Luis M.^a: Recensió del *Diccionario Enciclopèdic de la Lengua Catalana amb la Correspondència castellana*, volum I (XXXIV, 1931, pàgs. 457-458). Esmenta alguns noms de catalans que manquen en la part biogràfica.—IVARS, Andrés: *Franciscanismo de la reina de Aragón doña Maria de Luna (1396-1406)* (XXXIV, 1931, pàgs. 568-594). Comença aquest interessant estudi amb una semblança de la reina, l'examen del seu caràcter piadós i notes sobre caritats a convents, monestirs i religiosos franciscans.
- Archivos Agustonianos*.—DAIX, J.: *Los agustinos de Perelada* (gener, 1928). Breus dades històriques d'aquest antic monestir.—*Fundación del monasterio de Santa María Magdalena, de religiosas agustinas, en la ciudad de Barcelona* (XXXIV, 1930, pàgs. 130-141).
- Atti della Società Ligure di Storia Patria* (Gènova).—CASARETTO, Pier Francesco: *La moneta genovese in confronto con le altre valute mediterranee nei secoli XII e XIII* (LV, 1928, pàgs. 1-225). Referències a Catalunya i a les relacions amb Itàlia.
- Atti e Memorie della R. Deputazione di Storia Patria per le Provincie di Romagna* (Bolonya).—ZACCAGNINI, Guido: *Le scuole e la libreria del convento di S. Domenico* (XVII, 1927-1928, pàgs. 228-327).—Esmenta tres lectors de teologia segurament catalans o procedents de catalans Guillem Segalà d'Aragó, Domènec de Catalunya i Gabriel de Barcelona.
- Bibliothèque de l'École des Chartes* (París).—VIELLIARD, Jeanne: *Joseph M.ª Roca, Johan I d'Aragó* (XCI, 1930, pàg. 358). Breu recensió d'aquesta obra.
- Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona* (Barcelona).—CARRERAS I BULBENA, Joseph R.: *Breu notícia de les caceres de l'Arxiduch Carles en nostres terres, y en les d'Alemanya com Emperador* (XII, 1926, pàgs. 1-5). Estudia aquest aspecte de la biografia de l'arxiduc Carles contrincant de Felip V per la corona d'Espanya en la Guerra de Successió.—SAGARRA, Ferran de: *Algunes observacions sobre un catàlech de segells medievals* (XII, 1926, pàgines 105-117).—ROCA, Joseph: *Més dades biogràfiques d'En Jaume Ramon Vila* (XIII, 1927, pàgs. 163-178). Ampliació de les que sobre aquest historiador barceloní del segle XVII havia donat el mateix autor en el seu discurs d'entrada a l'Acadèmia.—CARRERAS, Joseph Rafel: *Estudis biogràfics d'alguns benemèrits patricis* (XIII, 1927, pàgs. 179-237, 262-306, 359-384). Biografies d'acadèmics.—CARRERAS I CANDI, Francesch: *La sagrada hostia tacada de sang en lo pla de Sant Tirs* (XIII, 1927, pàgs. 260-262).—ROCA, Joseph: *Inventaris* (XIII, 1928, pàgs. 306-316, 384-395). Dels Girgós, d'Estefania de Carroç de Mur i d'Arborea i de Joana de Navel existents a l'Arxiu de l'Hospital de la Santa Creu.—GAZULLA, Faustino: *La redención de cautivos entre los musulmanes* (XIII, 1928, pàgs. 321-342). Discurs sobre aquest tema pronunciat a la sessió inaugural del curs 1928-1929.—CARRERAS I CANDI, Francisco: *Dos mujeres célebres de la casa de Urgel* (XIV, 1929, pàgs. 1-14). Estudia en aquest número la vida d'Elionor d'Aragó, filla de Pere d'Urgell, morta en 1430.—CARRERAS, Joseph Rafel: *Estudis biogràfics d'alguns benemèrits patricis qui il·lustren aquesta Acadèmia* (XIX, 1929, pàgs. 15-32). Continuació.—RUBIÓ I LLUCH, Antonio: *Nuevos aspectos de Roger de Flor en la Historia de Paquimeres* (XIV, 1929, pàgs. 40-47). Estudia alguns aspectes de Roger de Flor a través de Paquimeres que no figuren en la crònica de Muntaner.—GIRONA I LLAGOSTERA, Daniel: *Disposicions de Joan I sobre els avalots dels calls* (XIV, 1929, pàgines 112-121). Documents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.—GAZULLA, Fray Faustino: *Los mercedarios en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona* (XIV, 1929, pàgs. 122-125). Notes biogràfiques de diversos mercedaris que han pertangut a l'Acadèmia des de 1729 a 1841.—LA TORRE Y DEL CERRO, Antonio de: *Datos para la historia de la Academia en 1833* (XIV, 1929, pàgs. 139-144). Publica documents de les gestions fetes, principalment pel Secretari de l'Acadèmia Ramon de Vedruna, per la seva restauració en 1833, deguda a les noves orientacions polítiques de Ferran VII.—DURAN I SANPERE, Agustí: *Noves claricies documentals de l'estamper Joan Gherlinc* (XIV, 1929, pàgs. 146-153). Publica documents de 1486 i 1489, que proven l'estada de l'impressor alemany a Barcelona.—CARRERAS, Joseph: *Estudis biogràfics d'alguns benemèrits patricis qui il·lustren aquesta Acadèmia* (XIV, 1929, pàgs. 183-193, 213-238, 280-292, 343-384). Biografies d'acadèmics del segle XIX.—CARRERAS I CANDI, Francisco: *Dos mujeres célebres de la casa de Urgel* (XIV, 1929, pàgs. 194-201, 238-244, 325-343). Con-

tinua el treball, que comprèn en aquests números l'estudi d'Elionor d'Aragó, néta de Pere III. —ROCA, Joseph M.^a: *Inventaris* (XIV, pàgs. 244-258, 293-383). Publica un inventari d'Estefania Carroç de Mur i d'Arborea del segle XVI.

— *Boletín de la Real Academia de la Historia* (Madrid). — DURÁN CAÑAMERAS, F.: *Los condes de Bearn y Foix como señores de Castellvell* (XC, 1927, pàgs. 130-173; XCI, 1927, pàgines 115-161). — GAZULLA, Fray Faustino D.: *Las compañías de zenetes en el reino de Aragón (1284-1291)* (XC, 1927, pàgs. 174-196). — RODRIGO PERTEGÁS, José: *Hospitales de Valencia en el siglo XV. Su administración, régimen interior y condiciones higiénicas* (XC, 1927, pàgs. 561-607). — MATEU Y LLOPIS, F.: *Un hallazgo de moneda valenciana en Cuart de Poblet* (XC, 1927, pàgs. 667-671 + 1 lám.). Es tracta de moneda corresponent als regnats de Felip III i Felip IV. — OLMOS GANALDA, E.: *Catálogo descriptivo de los Códices de la Catedral de Valencia* (XCI, 1927, pàgs. 390-468). Dóna la descripció de 118 manuscrits amb 21 làmines. Continuarà fins el total d'uns 300 manuscrits. — VILLAUURUTIA, El marqués de: *El escudo de armas de la Diputación Provincial de Tarragona* (XCII, 1928, pàgs. 17-18). — WEYLER Valeriano: *Las banderas de la Purísima Concepción y de los Santos Patronos de Manresa* (XCII, 1928, pàgs. 42-45). — CASTAÑEDA, Vicente: «*Los catalanes en Grecia*» (XCII, 1928, pàgines 495-496). Informació presentada a l'Acadèmia, en la qual l'autor censura el nom de *catalana* donada pel Sr. A. Rubió i Lluch a l'expedició dels almogàvers a Grècia. El Sr. Rubió havia contestat en un documentat article altres censures tan poc fundades com les del Secretari de l'Acadèmia de la Història (vegeu *Estudis Universitaris Catalans*, XII, 1927, pàgines 1-12). — GARCÍA RÁMILA, Ismael: *España ante la invasión francesa. Las Juntas provinciales que precedieron a la formación de la Junta Suprema Central gubernativa del Reino. Ojeada preliminar. Nuevos datos a base de documentos inéditos para el estudio de algunas de estas Juntas provinciales* (XCIV, 1929, pàgs. 498-616). Un apartat dedicat a Catalunya. — ALCOVER, Antonio M.^a: *Las fuentes históricas de la Reconquista de Mallorca* (XCV, 1929, pàgines 449-476). — MONTILLA, Fernando: *El manuscrito árabe del Repartimiento de Mallorca (Del Archivo Regional Histórico de Mallorca)* (XCV, 1929, pàgs. 502-637). — JAVIERRE MUR, Aurea L.: *Matha de Armanyach, Duquesa de Gerona (1373-1378)* (XCVI, 1930, pàgs. 107-247). Extens treball d'investigació; s'ocupa del matrimoni de Matha amb l'infant Joan i de la seva influència i cort. Desbrossa també el seu retrat moral i la seva relació amb la família reial. — LAFUENTE VIDAL, José: *El tesoro de monedas árabes de Elche* (XCVI, 1930, pàgs. 846-856). — BUCETA, Erasmo: *Nuevos datos sobre la diplomacia de los Reyes Católicos. Minuta de las instrucciones para la Embajada de Roma en 1493* (XCVII, 1930, pàgs. 331-359). — VILLAUURUTIA, El marqués de: *Jaime I el Conquistador y el Señorío de Ayerbe* (XCVIII, 1931, pàgines 22-25). Informe sobre el llibre del mateix títol del marqués de Velilla de Ebro. — CIADONCHA, El marqués de: *Una singular merced nobiliaria del principado de Cataluña* (XCIX, 1931, pàgines 60-64). Fou donada a Joan Baptista Balanzó, en el segle XIII, per les seves lluites contra els pirates berberiscs.

Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura (Castelló de la Plana). — IVARS, Andrés: *Relación de viaje de D. Martín el Humano. (De Sicilia a Barcelona en 1397)* (VIII, 1927, pàgines 153-159). Transcriu la relació que feren davant del ple del Consell de València els ambaixadors que envià a Sicília aquesta ciutat per tal que acompanyessin el rei Martí en el seu viatge de tornada als Estats peninsulars per prendre possessió de la corona a la mort de Joan I. — SARTHOU CARRERES, Carlos: *Por tierras levantinas. La Universidad de Orihuela* (VIII, 1927, pàgines 200-203 + IV làms.). Breu notícia històrica i descripció de la Universitat de Sant Domènec, d'Oriola. — LLOPIS, F.: *Valores monetarios valencianos, III* (VIII, 1927, pàgs. 235-242 + II làms.). Comprèn les monedes del temps de Ferran II. Segueix un apèndix, on són descrites les monedes encunyades fins la fi del regnat del rei catòlic. — RAMÓN DE MARÍA: *Documentos de los siglos XIII y XIV. Los castillos de Mirabet y Montornés* (VIII, 1927, pàgs. 327-335). Publica les sentències arbitrals sobre la determinació i fixació de fites entre els castells mencionats, demanades i acceptades pels respectius senyors en 1285 i 1333. — COTRINA, José: *Los valencianos en la conquista de Menorca (siglo XIII)* (IX, 1928, pàgs. 11-18; 71-80 i 152-156). Parla successivament, dels preparatius, l'expedició a Menorca, la rendició de l'illa i el seu repoblament i govern. És remarcada la part que hi prengueren els valencians. — FULLANA, Luis: *Documentos inéditos de la familia de los Viciano* (IX, 1928, pàgs. 66-70). — MATEU Y LLOPIS, F.: *Acuñaciones monetarias durante las Germanías* (IX, 1928, pàgs. 19-36 + 11 làms.). Estudi de l'aspecte numismàtic del període comprès entre la mort de Ferran el Catòlic i el

moment en què quedaren sufocats i vençuts els moviments populars. S'ocupa dels valors monetaris des de 1504 a 1516, de la situació monetària des de 1517, dels encunys dels reialistes a Dènia i Segorb i de la identificació de les monedes d'aquestes dues localitats. — MILIÀN BOIX, Manuel: *Contribución a la historia de la Balma* (IX, 1928, pàgs. 161-165 + 1 làmina). Notes que aclareixen quelcom la història de la Verge de la Balma. Entre elles un inventari del que hi havia en l'església, en 1348, fet per Domènec Luna, rector de la vila de Çorita. — LEVI, Ezio: *I fiorentini nel Maestrazgo al tramonto del medio Evo* (X, 1929, pàgines 17-29). Relacions comercials i intel·lectuals de Florència amb Catalunya, i singularment amb el Maestrat. (Vegeu la pàg. 432 del present ANUARI.) — RAMÓN DE MARÍA: *El Cid en el Castillo de Montornés* (X, 1929, pàgs. 30-37). «La orden del Santo Redentor. Documentos: VII. Alfonso II transforma a la orden de Montegaudio en orden redentorista, y le asigna por casa principal el Hospital del Santo Redentor de Teruel (era 1226, año 1188). VIII. Alfonso II da a la orden del Santo Redentor la Alquería y puente de Fraga (año 1189); IX. Alfonso II da a Fr. Gascón, religioso del Santo Redentor, el despoblado de Villarlengo (era 1232-año 1194); X. Fr. Gascón de Castellot renuncia a los derechos que creía tener en el castillo de Castellote (era 1234 - año 1196); XI. Alfonso II da a los templarios los bienes que la orden del Santo Redentor tenía en el reino de Aragón (era 1234-año 1196; XII. Fralino de Luca, maestro de Montegaudio o del Santo Redentor, con otros religiosos de su orden se une definitivamente a los templarios (era 1234-año 1196); XIII. Celestino III confirma la donación que Fralino de Luca y sus frailes habían hecho de los bienes de su orden a la del Temple (año 1196); XIV. Inocencio III delega a los obispos de Osuna, de Zaragoza y el abad de Veruela para entender en el pleito de los caballeros de Montegaudio con los del Temple» (24 octubre 1198) (X, 1929, pàgines 38-41, 98-101, i 124-126). — MATEU I LLOPIS, F.: *Troballa de moneda de Jaume I* (X, 1929, pàgines 65-75 + 1 làm.). Dóna compte de la troballa feta en un camp situat entre Benevites i Almenara, de 38 monedes de billó, totes — menys una — de Jaume I (*diners* de Barcelona i *diners* o *reals* de València). Són descrites aquestes monedes. — ALMELA I VIVES, F.: *Pomell de bibliòfils valencians* (X, 1929, pàgs. 175-202). Notes biogràfiques sobre una vintena de bibliòfils de València, des del segle XVI. — MATEU I LLOPIS, F.: *Una prova d'encuny de moneda aràbiga trobada a Murvedre* (X, 1929, pàgs. 212-220). La moneda de coure és de Hixem II, de primeries del segle XI. — FLACCOMIO ROSORIO: *El comercio catalán en Sicilia bajo la dominación aragonesa* (XI, 1930, pàgs. 22-26). Afegeix algunes notes sobre el comerç català a Sicília en els segles XIII i següents, a les que va publicar Ezio Levi en el mateix BSCC, volum X, pàgines 17-29, amb el títol *I fiorentini nel Maestrazgo al tramonto del Medio Evo*. — RIBERA, Julián, *Los Benigsalón de Uxó* (XI, 1930, pàgs. 65-67). Relaciona Uxó amb el nom àrab *Xon*, explicant-ne la derivació, i creu que Alí ben Gaslon pot ésser el qui hagi donat el nom a l'alqueria dels *Benigsalón* (= fills de Gaslon). — FEBRER IBÁÑEZ, Juan José: *Índice del Archivo Municipal de Peñíscola* (XI, 1930, pàgs. 68-72). Comprèn pergamins, quaderns amb cobertes i fulles de pergami, quaderns de fulles de paper i cobertes de pergami i llibres d'actes, escrits des de la meitat del segle XIV fins el començament del XIX. — GARCÍA, Honorio: *Un bando de policia rural en el siglo XVII* (XI, 1930, pàgs. 90-93). Donat per Enric Ramon Folch de Cardona, duc de Segorb. El publica. — GAZULLA, Faustino D.: *Moros y cristianos. Los cautivos en las fronteras* (XI, 1930, pàgs. 94-107). — REVEST CORZO, Luis: *La enseñanza en Castellón de 1374 a 1400* (XI, 1930, pàgs. 161-190). Estudia la intervenció del consell en l'enseñança, la matèria que comprèn i el mètode seguit, els alumnes, el nombre de mestres, el batxiller, els nomenaments, les pensions del consell i els mestres Arnau de Peralta, Domènec Rodrigo, Joan Ferrandis, Pere Ortis, Ot de Llach i Pere Fuster. — GAZULLA, Faustino D.: *Moros y cristianos. Los cautivos en las fronteras* (XI, 1930, pàgs. 201-210). Continuació. — SÁNCHEZ GONZALBO, Angel: *Ingeniería medieval: el «pont trencat» de Morella* (XI, 1930, pàgs. 211-215). Descriu i història el *pont trencat* sobre el *Bergantes*. — MATEU I LLOPIS, F.: *Las relaciones monetarias entre Catalunya i València des de 1276 a 1376. (A propòsit d'un escorcoll de monedes catalanes i valencianes dels segles XIII i XIV)* (XII, 1931, pàgs. 27-39). Estudi ben interessant sobre les relacions monetàries entre les dues regions germanes en temps de la nostra plenitud nacional. Comprèn els capítols: «Els successors de Jaume I i llurs batiments de monedes. Les cites documentals de caràcter monetari. El fet de les troballes. Una nova apareixença d'una vella troballa. La moneda catalana i el seu curs a València en aquesta època. Quadre geogràfic monetari de la Corona d'Aragó de 1276 a 1376». Acabament. Acompanyen aquest treball sis mapes i una làmina. — GAZULLA, FAUSTINO D.: *Moros y cristianos. El corso y la piratería fuentes de cauti-*

verio (XII, 1931, pàgs. 139-168). Notes sobre l'expansió aràbiga pel Mediterrani, i algunes gestes de corsaris i de pirates.—MATEU I LLOPIS, F.: *Pérez Bayer i les inscripcions ibèriques i hebraïques de Molvedre* (XII, 1931, pàgs. 248-257). Publica algunes lletres del fundador de la Biblioteca Universitària de València, les quals demostren el seu gran interès per la conservació dels monuments epigràfics, i de tota mena, de la seva pàtria.—LLOPIS, Domingo: *El Doctor Domingo Brian v Sauch* (XII, 1931, pàgs. 336-342). Biografia d'aquest metge castellanenc del segle XVII. — R. A. I S.

— *Boletín Oficial del Obispado de Urgel* (Seu d'Urgell). — PUJOL, P.: *Las dos bulas de la Catedral de Urgel enviadas a Roma* (1927, núm. 12, pàgs. 169-174; núm. 14, pàgs. 182-188). Notes històriques sobre les *butlles pontificies* en papirus.

— *Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana* (Palma de Mallorca). — OLEZA Y DE ESPAÑA, Jaime de: *Testamento de Bernardo de Santa Eugenia en el que nombra heredera a su hija Sancha vizcondesa de Cabrera* (XXI, 1926-27, pàgs. 193-195). — VENTAYOL, Pedro: *Parroquia antigua y moderna de Alcudia* (XXI, 1926-27, pàgs. 195-198 i ss.). — SANXO, P. A.: *Que no tiren pedres a la lanterna de la torra dita del Faro (1585)* (XXI, 1926-27, pàg. 198). — PONS, Antoni: *Mallorca i Provença* (XXI, 1926-27, pàgs. 198-200 i ss.). Documents sobre les relacions dels dos països. — RIBAS DE PINA, M.: *La Nobleza Mallorquina en la Orden de Malta* (XXI, 1926-27, pàgs. 200-205 i ss.). — OLEZA Y DE ESPAÑA, Jaime de: *Llibre de Antiguitats de la Iglesia del Real Convent de Sant Francesch de la ciutat de Mallorca* (XXI, 1926-27, pàgines 205-207 i ss.). — SANXO, P. A.: *Bandetjament de Julià Mut per truncador de sagrament i homenatge* (XXI, 1926-27, pàgs. 207-208). — PONS, Antoni: *Els gremis: Capitols fabricats per lo bon govern y regimen del Offici de Picapedrés* (XXI, 1926-27, pàgs. 208-210 i ss.). — AGUILÓ, Estanislau K.: *Rúbrica de Lletres Comunes* (XXI, 1926-27, pàgs. 210-213 i ss.). — OLEZA Y DE ESPAÑA, Jaime de: *Historia del Colegio de Ntra. Sra. de Monte-Sión, de la Compañia de Jesús, de la Ciudad de Mallorca, desde su principio con el orden de los Rectores, y años* (XXI, 1926-27, pàgs. 213-224 i ss.). — SANXO, P. A.: *Quod testes recipiantur per notarios* (XXI, 1926-1927, pàg. 228). — PICORNELL, Juan: *Traslado del coro santa Eulalia* (XXI, 1926-27, pàgs. 233-236). — FAJARNÉS, Enrique: *Numismática mallorquina: Fabricación de moneda provincial con las armas reales* (XXI, 1926-27, pàgs. 251-253). — RULLAN, José: *Noticias para servir a la historia eclesiástica de Mallorca* (XXI, 1926-27, pàgs. 257-260). — SANXO, P. A.: *Ministril d'arpa* (XXI, 1926-27, pàgs. 260-261). — FAJARNÉS, Enrique: *La riqueza de Mallorca y la talla de 1755* (XXI, 1926-27, pàgs. 261-262). — PONS, Antoni: *Els gremis: Capitols fabricats per lo bon govern y regimen del offic de guixers (1467)* (XXI, 1926-27, pàgs. 266-268). — RAMIS DE AYREFLOR Y SUREDA, José: *Datos para la historia de Artá* (XXI, 1926-27, pàgs. 273-276). — FAJARNÉS, Enrique: *Sobre la beatificación de Palafox Mendoza (1785)* (XXI, 1926-27, pàgines 278). — PORCEL, Fernando: *Mallorca durante la guerra de sucesión a la Corona de España* (XXI, 1926-27, pàgs. 280-283). — FAJARNÉS, Enrique: *Necesidad de limitar la fabricación de pastas blandas y otras de mera gula (1789)* (XXI, 1926-27, pàgs. 292-293). — PONS, Antoni: *Pregons del segle XVI* (XXI, 1926-27, pàgs. 293-295 i ss.). — SANXO, P. A.: *Benefici a la capella de Santa Sicília de la Seu (1511)* (XXI, 1926-27, pàg. 298). — PARERA, Juan: *Dietari d'un ciutadà de Mallorca (1757)* (XXI, 1926-27, pàgs. 300-301). — FAJARNÉS, Enrique: *Sobre un repartimiento de trigo en 1619* (XXI, 1926-27, pàg. 309). — SANXO, P. A.: *Rexat en la capella de Sant Ibo (1509)* (XXI, 1926-27, pàg. 315). — SANXO, P. A.: *Sobre el vicio del juego* (XXI, 1926-27, pàg. 331). — FAJARNÉS, Enrique: *Corsarios mallorquines (siglo XVIII)* (XXI, 1926-27, pàgines 340-343). — PONS, Antoni: *Capitols e ordinacions fetes per lo offic de mestre de guaita* (XXI, 1926-27, pàgs. 347-351 i ss.). — LLABRÉS, G.: *Documento inédito de Ramón Llull de 4 idus Nov. 1271* (XXI, 1926-27, pàgs. 353-55). Venda de la propietat Abderena a Guillem de Sant Just, firma també sa esposa Blanca Picany. — SANXO, P. A.: *Sobre feriatos en les curies* (XXI, 1926-27, pàg. 357). — SAMUEL D'ALGAIDA: *Confraria novella de Sant Miquel de la Ciutat de Mallorca* (XXI, 1926-27, pàgs. 361-364). — SANXO, P. A.: *Comerç entre Mallorca i la República de Gènova* (XXI, 1926-27, pàgs. 371-372). — LLABRÉS, Gabriel: *Los Gremios de Pintores en Mallorca* (XXI, 1926-27, pàgs. 375-376). — GUASP, Bartomeu: *Notes per l'Història d'Alaró* (XXII, 1928-29, pàgs. 3-5 i ss.). — SANXO, P. A.: *Furt en Santa Creu (1337)* (XXII, 1928-29, pàgines 13-14). — BUADES, Agustí: *Document per l'història de lo estudi general* (XXII, 1928-1929, pàgs. 17-18). — FAJARNÉS, Enrique: *Cofradia de Sant Jordi* (XXII, 1928-29, pàgs. 26-28 i ss.). — LLABRÉS, Gabriel: *Ordinaciones para la cofradia de pintores y bordadores de Palma* (XXII, 1928-29, pàgs. 33-35). — SANXO, P. A.: *Competència entre la Pobla de Uyal-*

Jas i Campanet (XXII, 1928-29, pàg. 40).—AGUILÓ, Estanislau K.: *Lletres reials* (XXII, 1928-1929, pàgs. 43-46 i ss.). — SANXO, P. A.: *Sobre el castell de Santueri (1337)* (XXII, 1928-29, pàgines 51-52). — ISASI, Rafael: *Relación de algunas de las piezas de artillería que de esta isla se mandaron a Barcelona para su fundición, en Palma a 24 de febrero de 1736* (XXII, 1928-29, pàgs. 54-55). — LLABRÉS, Gabriel: *Tres viageros mallorquines del siglo XIV (1374-1394)* (XXII, 1928-29, pàgs. 66-67). — SANXO, P. A.: *Remissió de delinqüents de Menorca a Mallorca* (XXII, 1928-29, pàg. 84). — SANXO, P. A.: *Sobre compra d'armes per a Mallorca a Barcelona (1337)* (XXII, 1928-29, pàg. 84). — SANXO, P. A.: *Sobre els hospitalaris a Pollença* (XXII, 1928-29, pàgs. 100-101). — OLEZA Y DE ESPAÑA, Jaume de: *Stabliment de un tros de terra fet per lo senyor Alfonso Torrella a la vila de Santa Maria del Camí per edificar una capella a la Verge Maria del Roser en dita parrochia (1580)* (XXII, 1928-29, pàgs. 119-120). — OLEZA Y DE ESPAÑA, Jaume de: *Documentos del siglo XIII* (XXII, 1928-29, pàgs. 129-130). — FAJARNÉS, Enrique: *Fabricación de sedas y terciopelos en Mallorca (siglos XVI al XVIII)* (XXII, 1928-29, pàgs. 130-131 i ss.). — RAMIS DE AYREFLOR Y SUREDA, José: *Datos para la historia de Manacor* (XXII, 1928-29, pàgs. 134-136). — RIBAS MUNTANER, I.: *Sobre els murs d'Alcúdia (1338)* (XXII, 1928-29, pàg. 138). — SANXO, P. A.: *Modo rutinari d'aumentar els ingressos (1337)* (XXII, 1928-29, pàgs. 143). — PONS, Antoni: *Ordinacions del governador i altres càrrecs* (XXII, 1928-29, pàgs. 161-164 i ss.). — FERBAL CAMPO, Luis: *Las monedas púnicas de Ibiza con inscripción local* (XXII, 1928-29, pàgs. 181-183). — GALMÉS, Salvador: *Pergami de la familia Seguí de Gebelli (Campanet)* (XXII, 1928-29, pàgs. 195-196). — SANXO, P. A.: *Sobre un costum processal en Mallorca* (XXII, 1928-29, pàg. 198). — FERBAL CAMPO, Luis: *Monedas antiguas acuñadas en Ibiza* (XXII, 1928-29, pàgs. 204-208). — PONS, Antoni: *Els Gremis* (XXII, 1928-29, pàgs. 208-213). — RULLAN, J.: *Noticias para servir a la historia eclesiástica de Mallorca* (XXII, 1928-29, pàgs. 215-218). — SANXO, P. A.: [*Documents diversos*] (XXII, 1928-29, pàgs. 234-235 i ss.). — LLABRÉS, Gabriel: *Colegio de Pintores y de Escultores de Palma* (XXII, 1928-29, pàgs. 271-274). — OLEZA Y DE ESPAÑA, Jaume de: *Caballerías de Mallorca* (XXII, 1928-29, pàgs. 274-277 i ss.). — RIBAS DE PINA, M.: *Los grandes maestros de la orden de San Juan Rafael y Nicolás Cotoner y Oleza* (XXII, 1928-29, pàgs. 318-322). — LLABRÉS BERNAL, Juan: *Papeles relativos a las islas de Ibiza y Cabrera que se conservan en la Biblioteca de la Real Academia de la Historia* (XXII, 1928-29, pàgs. 326-327). — PONS, Antoni: *Constituciones e ordinaciones del regne de Mallorca* (XXII, 1928-29, pàgs. 350-354 i ss.). — SANS, Elvir: *Rectificació a l'obra «Història d'Alcúdia» de Don Pere Ventayol i Suau* (XXII, 1928-29, pàgs. 354-355). — RAMIS DE AYREFLOR Y SUREDA, José: *Una boda de resonancia en Mallorca al promediar el siglo XV (1443)* (XXIII, 1930-31, pàgs. 1-4). Notícies de les noces del cavaller mallorquí Pelai Uniz amb la dama aragonesa Aldonça Sanchez Muñoz, neboda de l'antipapa Gil Sanchez Muñoz, llavors bisbe de Mallorca. — FAJARNÉS TUR, Enrique: *La lepra en Mallorca en el siglo XVII* (XXIII, 1930-31, pàgs. 4-6 i ss.). — RULLAN, Pbro., José: *Noticias para servir a la historia eclesiástica de Mallorca* (XXIII, 1930, pàgs. 6-8, 56, 64-68, 91-93). — OLEZA Y DE ESPAÑA, J.: *Caballerías de Mallorca* (XXIII, 1930, pàgs. 19-21). Documents del segle XIII. — AGUILÓ, Estanislau K.: *Lletres reials* (XXIII, 1930, pàgs. 29-32, 40-43). Acaba la publicació de documents, Lletres de Pere III, Joan I i Martí. — PONS, Antoni: *Els gremis* (XXIII, 1930, pàgs. 40-53, 81-85, 134-146, 160-170). Estudi dels gremis a Mallorca. — RAMIS DE AYREFLOR, José: *Datos para la historia de Artá* (XXIII, 1930, pàgs. 54-56, 73-74, 122-123, 154-157, 180-182). Publicació de documents referents a la construcció de la fortalesa de Sant Salvador en el segle XVI, etc. — RIBAS DE PINA, Miguel: *Los grandes Maestros de la orden de San Juan Rafael y Nicolás Cotoner y Oleza* (XXIII, 1930, pàgs. 94-102, 106-111, 171-173). Estudi de la vida d'aquests personatges en relació amb l'Ordre de Sant Joan de Malta. — LLABRÉS BERNAL, Juan: *Cronología de los jefes políticos y gobernadores civiles de la provincia de Baleares (1812-1830)* (XXIII, 1930, pàgs. 86-89). — FAJARNÉS, Enrique: *Recuerdos de la isla de Cabrera (siglos XV al XVII)* (XXIII, 1930, pàgs. 102-104 i ss.). — LLABRÉS, Gabriel: *Arrendamiento del predio Marina de Pollensa (1633)* (XXIII, 1930, pàgs. 201-203). — PONS, Antoni: *Dietari del Dr. Fiola (1782 i ss.)* (XXIII, 1930, pàgs. 223-224 i ss.). — WILLEMSSEN, Carl A.: *El procés de Pere IV d'Aragó contra Jaume II de Mallorca* (XXIII, 1930, pàgs. 225-232 i ss.). — SANXO, P. A.: *Confraria de la Santissima Verge. Parròquia de Valldemossa (1483)* (XXIII, 1930, pàgs. 246-247). Un document. — SANCHO Y VICENS, Pedro A., i PEÑA Y GELABERT, Antonio M.^a: *Memoria sobre los archivos de Baleares no incorporados* (XXIII, 1930, pàgs. 251-271 i ss.). Notícies de l'Arxiu del reial patrimoni de Mallorca, del de Protocols del Districte Notarial

de Palma, del Capítular de la Seu de Mallorca, de l'Audiència Territorial, de la Diputació, dels Municipals de Palma, Binisalem, Artà, La Puebla, Manacor, Inca, Alcúdia, Sineu, Felanitx, Montuiri, Sòller, Lluchmajor, Sanselles; dels arxius municipals de Mahó, Ciutadella, Alayor.—RAMIS D'AYREFLOR, José: *Datos para la historia de Artá* (XXIII, 1930, pàgs. 392-296). Documents del segle XV.—VICH I SALOM, Joan: *De la nostra història pairal* (XXIII, 1930, pàgs. 297-298).—FAJARNÉS, Enric: *Edicte del virrei don Luys Vich* (XXIII, 1930-31, pàgs. 342-346 i ss.).—LLORENS, Antoni: *De l'estada de mestre Bartomeu Caldentey a Valldemossa* (XXIII, 1930-31, pàgines 359-360).—CARRERES I CANDI, Francesc: *Patents de sanitat de Palma de Mallorca* (XXIII, 1930-31, pàgs. 370-372).—LLABRÉS BERNAL, Juan: *Papeles referentes a Baleares que se conservan en el archivo de la embajada de España cerca de la Santa Sede* (XXIII, 1930-31, pàgines 384-191). Notícies de còdexs i documents, extretes dels índexs analítics redactats per Josep M. Pou i publicats pel Ministeri d'Estat.—VICH I SALOM, Joan: *Talles per l'església i retaule de Nostra Dona Santa Maria del Camí* (XXIII, 1930-31, pàgs. 406-409).—RAMIS D'AYREFLOR I SUREDA, Josep: *Castell d'Alaró. Documents curiosos del segle XIV* (XXIII, 1930-31, pàgines 31, 427-428 i ss.).—SANXO, P. A.: *Edictes episcopals contra supersticions* (XXIII, 1930-31, pàgs. 428-429).—RAMIS D'AYREFLOR I SUREDA, Josep: *Antigues possessions d'Artà. Notícies de les mateixes i dels seus senyors en els segles XIII, XIV i XV* (XXIII, 1930-31, pàgines 503-522 i ss.).

—*El bon Pastor*.—GUDIOL, Josep: *Quelcom sobre els colors en la Litúrgia* (1927, pàgines 484-490). Curiosa i notable una consuetud del segle XIV de Sant Feliu de Girona.—CASANEL·LAS, J.: *La versió bíblica de Bonifaci Ferrer* (3, 1928, pàgs. 484-492). Dades sobre la Bíblia del germà de Sant Vicens Ferrer, impresa a València en 1478.

—*Bulletin du Comité des travaux historiques et scientifiques*. Section de sciences économiques et sociales. Congrès des Sociétés savantes tenu à Paris 1921 et à Marseille en 1922.—CALMETTE, Joseph: *Contribution à l'histoire du commerce catalan en Provence* (pàgs. 159-165). Comunicació feta en aquest Congrés, de cinc documents, dos de l'Arxiu de la Corona d'Aragó referents a les relacions de Renat i Joan II d'Aragó començades en 1478, i tres de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, dues lletres dels còsols de Marsella (1628) i una dels jurats de Canet (1630) amb queixes de la prohibició d'entrada als ports catalans de vaixells de Marsella, feta amb motiu de creure'ls portadors de pesta.

—*Bulletin Hispanique* (Bordeus).—AVEZOU, R.: *Rapport à M. le Directeur des Hautes Etudes Hispaniques* (XXIX, 1927, pàgs. 174-198, 283-292, 351-368). Correspondència creuada entre els reis i altres personatges de França i Catalunya des de Jaume II a Ferran I, extreta de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.—AVEZOU, R.: *Un prince aragonais archevêque de Tolède, en XIVe siècle. D. Juan de Aragón y Anjou* (XXII, 1930, pàgs. 326-371). Important contribució a la història del fill de Jaume II, basada en documents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

—*Bulletin Monumental* (París).—DECHAMPS, Paul: *Etude sur la paléographie des inscriptions lapidaires de la fin de l'époque mérovingienne aux dernières années du XIIe siècle* (LXXXVIII, 1929, pàgs. 5-86). Vegeu pàg. 421 del present ANUARI.

—*Bulletin of Spanish Studies* (Liverpool).—*Recent Books in Catalan* (1927, núm. 16, pàgines 105-107). Dóna compte de varis llibres en català, entre ells *L'Expedició dels Catalans a Orient*, d'en Ramon Muntaner, amb notes de Lluís Nicolau d'Olwer; *L'expansió de Catalunya en la Mediterrània oriental*, del mateix Nicolau d'Olwer, i del curs superior d'Història de Catalunya per Valls-Taberner i Soldevila.—*Chronicle of the Reign of King Pedro III of Aragon. A. D. 1276-1285. By Bernat Desclot. Translated... by F. L. Critchlow* (1931, núm. 29, pàgines 53-54). Recensió favorable d'aquesta traducció.

—*Butlletí Arqueològic* (Tarragona).—BOFARULL, Prev., Jaume: *El cartoral major de Poblet* (1927, pàgs. 302-316). Dóna el contingut d'aquest manuscrit del segle XIII.—MORAGAS, Fidel de: *Vària de documents* (1927, pàgs. 318-321). Entre ells un inventari de 1406 de l'església de Sant Miquel de Valls.

—*Butlletí del Centre Excursionista de Bages* (Manresa).—GUITART, J.: *Recull de documents comarcals* (continuació) XXIV. *Sant Benet de Bages* (XXIII, 1927, pàgs. 58-59, 96-99, 119 ss.).—SARRET I ARBÓS, J.: *Esposalles dels jueus* (XXVI, 1930, pàgs. 20-21). Traducció d'un document de 1392, amb promesa de matrimoni.—SOLA, F.: *De «La Baronia de Bages»* (XXVI, 1930, pàgines 92-96). Notes sobre les declaracions règies referents als drets del monestir de Santa Maria de Bages.

—*Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya* (Barcelona).—CANUDAS, I.: *El monestir de*

- Sant Pere de la Portella* (XXXVII, 1927, pàgs. 172-173). Notes sobre aquest monestir benedictí poblat en 1007 per dos monjos de Ripoll i dades biogràfiques del darrer monjo Ramon Ballús i Tor, mort el 1867. — CARRERAS I CANDI, FRANCISCO: *Colom y altres corsaris atacant la costa catalana* (1473-1474) (XXXVII, 1927, pàgs. 241-264). Tracta aquest tema relacionat amb la catalanitat del descobridor d'Amèrica, sostinguda pel Sr. Ulloa. — DANÈS I VERNEDAS, JOAN: *Les Dressanes de Barcelona* (XXXVII, 1927, pàgs. 161-166). — SERRA I PAGÈS, ROSSEND: *Sobre la catalanitat de Colom* (XXXVII, 1927, pàgs. 297-309). — CARRERAS I CANDI, FRANCISCO: *Les Dreçanes barcelonines. Sos inventaris y restauració* (XXXVIII, 1928, pàgs. 13-28, 60-69, 91-106, 138-146, 183-194, 210-128). — DURAN I CAÑAMERAS, FELIU: *La vida de Martorell* (XXXVIII, 1928, pàgs. 125-137). — DURAN I CAÑAMERAS, F.: *El Marquesat de Martorell* (XXXVIII, 1928, pàgs. 301-311). — ULLOA, LLUÍS: *La pre-descoberta d'Amèrica i la personalitat del descobridor* (XL, 1930, pàgs. 210-228). Memòria presentada al Congrés d'Història Hispano-Americana de Sevilla. — ULLOA, LLUÍS: *El P. Ramon Pons i la predicació del cristianisme a Amèrica* (XL, 1930, pàgs. 242-245). Vol identificar aquest predicador amb un prior d'Ullà, de la diòcesi de Girona, rebel a Joan II. Segons l'autor és el primer missioner cristià a Amèrica. — DURAN I CAÑAMERAS, FELIU: *Rosanes* (XLI, 1931, pàgs. 121-127). Dades documentals del castell de Sant Jaume de Castellví de Rosanes. Continuarà. — MITJANA DE LAS DOBLAS, ENRIC: *La casa dels Colom a Barcelona* (XLI, 1931, pàgs. 354-359). Breu història d'aquesta família.
- *Butlletí del Club Pirenenc* (Barcelona). — CARDÚS, S.: *Monestir de Santa Magdalena de Puigbarral* (III, 1923, pàgs. 9-10). Era monestir de monges de l'Ordre de Sant Ruf, existent en 1348. — GUIU, J.: *Un document més de la història de Tarrassa* (III, 1929, pàgs. 121-122). Document de 1274 sobre un alou que posseïa l'església de Santa Maria de Terrassa. — CARDÚS, S.: *Dels antics peregrinatges a Montserrat* (III, 1929, pàgs. 144-145). Transcriu de l'arxiu parroquial de Mura un document de 1500 sobre la processó de Mura a Montserrat. — Z. *Sobre la servitud de les esglésies de Sant Llorenç i Santa Agnès del Munt* (III, 1929, pàgs. 145-146). Notes d'un document de 1637, amb inventari d'alguns objectes de l'església.
- *Byzantinische Zeitschrift* (Leipzig). — RUBIÓ I LLUCH, A.: *Mitteilungen zur Geschichte der griechischen Sklaven in Katalonien im XIV Jahrhundert* (XXX, 1929-30, pàgs. 462-468).
- *Byzantion* (París-Lieja). — NICOLAU D'OLWER, L.: *Note sur le commerce catalan à Constantinople en 1380* (IV, 1927-1918, pàgs. 193-195).
- *Catalunya Monàstica*. — ALBAREDA, ANSELM: *Els manuscrits de la Biblioteca Vaticana, Reg. Lat. 123, Vat. Cat. 5730 i el Scriptorium de Santa Maria de Ripoll* (I, 1927, pàgs. 23-96).
- BAZZO, REINALD M.: *Obituari de la Congregació benedictina claustral dels anys 1672-1749* (I, 1927, pàgs. 97-130). — TOBELLA, ANTONI M.^a: *Dues actes capitulars de l'any 1227 i 1229* (I, 1927, pàgs. 131-145). El primer capítol es celebrà a Tarragona en el monestir de Santa Maria Magdalena (on avui hi ha la necròpolis cristiana) i el segon al Priorat de Sant Pau del Camp de Barcelona. — RIBERA, JORDI M.^a: *Professions monàstiques emeses al monestir de Sant Pau del Camp (1672-1733)* (I, 1927, pàgs. 241-294). Consten 258 professions. — GRAU, R.: *Index de diversos documents oficials de la Congregació Claustral* (I, 1927, pàgs. 296-322). Transcripció. D'interès per refer la cronologia de les visites canòniques practicades a la Congregació Claustral des del any 1441 a 1553. — FELIU, PLÀCID M.: *Decretum pro administratione spoliis Abbatis Gerrensis (1589)* (I, 1927, pàgs. 323-325). — ALBAREDA, A. M.^a: *L'emperador Lotari confirma les donacions fetes al monestir de Santa Maria de Ripoll (982)* (I, 1927, pàgs. 326-30). Transcripció. — TOBELLA, A.: *La Congregació claustral tarraconense i les diverses capitulacions de les seves Constitucions provincials* (II, 1929, pàgs. 111-251). Transcriu les recapitulacions de les Constitucions de la comentada Congregació de l'abat Pere Busquet, de Sant Cugat, de l'any 1361 i la traducció catalana, d'En Benet Dezcoll, feta en 1482. — AUGÉ, R.: *La butlla de Clement VIII per a la reforma de la Congregació claustral tarraconense* (II, 1929, pàgines 259-383). Antecedents i conseqüències de la butlla de 1592 i transcripció de la butlla i altres tretze documents.
- *Catalunya social* (Barcelona). — CUNILL, S.: *Balmes professor de matemàtiques* (1927, pàgines 868-871). De 1837 a 1841, Balmes exercí una càtedra de matemàtiques, establerta per l'Ajuntament de Vic i que ell renuncià per a dedicar-se al seus estudis predilectes.
- *The Catholic Historical Review* (Washington). — WEBB WHEELER: *The Papacy and Hispanic interstate relations 1195-1212* (47, 1927, pàgs. 27-38).
- *Ciencia Tomista*. — *La Academia, la Cofradía y la fiesta de Santo Tomás en Valencia* (I, 1927, pàgs. 208-225).

— *Criterion* (Barcelona).—MARTÍ ALBANELL, F.: *El col·legi de Filosofia del monestir de Sant Pau de Barcelona* (III, 1927, pàgs. 89, 90). Informe de la Universitat de Cervera, de 7 de març de 1828, sobre aquest col·legi.—MARTÍ ALBANELL, F.: *Festa de Sant Tomàs a Santa Caterina (Barcelona) en l'any 1614* (III, 1927, pàgs. 92-94). Descripció trobada en el *Lumen Domus* del convent de Dominicans de Santa Caterina de Barcelona.—CAPDEVILA, L.: *La càtedra de Filosofia en la antiga Universitat i reial estudi de Tarragona (1572-1845)* (III, 1927, pàgs. 219-231). Història de la Universitat amb transcripció de documents inèdits.—VALLS I TABERNER, F.: *Les doctrines polítiques en la Catalunya medieval* (III, 1927, pàgs. 508-512). Article reproduït de la *Gaceta Literaria* de Madrid. Interessant estudi de les idees polítiques a Catalunya en l'Edat Mitjana, a través de les fonts literàries.—ALLOPRÉ, R.: *Rabi Salomó Ben Adreth de Barcelona* (V, 1929, pàgs. 46-55). Bella nota biogràfica d'aquest il·lustre jueu del call de Barcelona, nascut a Barcelona vers 1235. Són ben remarcables les notícies sobre el valor i la significació de l'excomunió jueva.—MARTÍ ALBANELL, F.: *Textos i documents Anton Comellas. La Universitat de Solsona* (V, 1929, pàgs. 92-94). Comellas nascut a Berga l'any 1832, fou professor del seminari de Solsona.—MARTÍ DE BARCELONA, P.: *Fra Antoni Andreu, O. M. «Doctor Dulcifluus»* (V, 1929, pàgs. 321-346). Constatada la personalitat catalana de Fra A. Andreu i els seus estudis a París amb Duns Escot, l'autor fa relació a les obres d'aquest franciscà, nat a les darreries del segle XIII.

— *Cultura valenciana* (València).—FERRAN SALVADOR, V.: *El Monasterio de Gratia-Dei* (III, 1928, pàgs. 44-48). Treball tret de *Zàidia*. Notes històriques sobre aquest monestir fundat per Teresa Gil de Vidoure, tercera esposa de Jaume el Conqueridor.—SÁNCHEZ GONZALBO, A.: *Antecedents d'una devoció. Madona Santa Maria dels Angels* (número almanac, 1928, pàgines 33-37). Notes històriques sobre la devoció a la Mare de Déu al Maestrat, des de l'any 1233.—BATALLER MADRAMANY, A.: *Sant Vicens Ferrer en la Universitat d'Agullent* (número almanac, 1929, pàg. 44-48). Sant Vicens predicà a Agullent. En 1600, en una terrible epidèmia, el poble trobà guariment en l'oli de la llàntia d'una capella allí consagrada al sant.—GIMÉNEZ, J. M.: *La Mare de Déu de la Estrella, de Gilet* (número almanac, 1929, pàgs. 58-62).—CANTÓ BLASCO, F.: *El Rdo. P. Juan Perpiñá* (IV, 1929, pàgs. 65-81). Apunts biogràfics i pedagògics d'aquest jesuïta humanista, nascut a Elx l'any 1550.—SANCHIS SIVERA, J.: *Mons. Juan B. Vives* (IV, 1929, pàgs. 155-159). Notes sobre aquest arcedià d'Alcira que visqué molt temps a Roma i posà els fonaments de la Congregació de Propaganda Fide.—*La Mare de Déu del Castell de Cullera* (número almanac de 1930, pàgs. 9-14, amb gravats).

— *Ecclesiastical Review*.—WARD LOUGHRAN, E.: *The first Vicar Apostolic of the new World* (LXXXII, 1930, pàgs. 1-14). Biografia del primer Vicari Apostòlic de la *Espanyola*, el monjo de Montserrat P. Bernat Boil.

— *Estrella del Mar*.—PÉREZ, N.: *Peregrinación al Puig de Enesa. V Milagros. VI Decadencias del Santuario* (X, 1929, pàgs. 44-45, 92-93).

— *Estudios Eclesiásticos* (Madrid).—MARCH, J. M.: *Nueva documentación inédita de San Francisco de Borja* (VIII, 1929, pàgs. 82-96). En aquest article, conclusió d'altres anteriors (1928, pàgs. 237-247 i 536-542), es proposa que la documentació històrica referent a Sant Francesc de Borja es completi amb altra de nova, treta principalment de l'Arxiu d'Osasuna i del de Suriancas. Publica documents.

— *Estudis Franciscans* (Barcelona).—VALLS TABERNER, F.: *L'hospital del Coll de Balaguer fundat per l'infant Fra Pere d'Aragó* (XXXIX, 1927, pàgs. 104-110 i 255-279). S'exposa, seguint documents del Arxiu del Capítol de Tortosa, la fundació d'aquest Hospital l'any 1343.—CASTELLÀ RAICH, Gabriel: *El pas de Sant Francesc per Igualada* (XXXIX, 1927, pàgines 250-254). Ressenya la tradició que relata el pas de Sant Francesc per aquesta vila.—SAMUEL D'ALGAIDA: *Els Missatgers de Mallorca i la successió a la Corona d'Aragó* (XXXIX, 1927, pàgines 426-449, 594-606).—SAMUEL D'ALGAIDA: *Nous documents sobre l'infant Fra Felip de Mallorca* (XLI, 1929, pàgs. 86-94).—CLARENCI DE ROTTERDAM: *Un prelat català promotor de l'observància regular a Neerlandia* (XLI, 1929, pàgs. 223-231).—PALOMER, Josep: *L'esperit de Sant Francesc i el convent d'Arenys* (XLI, 1929, pàgs. 502-511).—AMBRÓS DE SALDES O. M. C. P., *Documentació franciscana (1282-1285)* (XLII, 1930, pàgs. 86-96). Documents dels registres de cancelleria de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.—AMBRÓS DE SALDES: *Documentació franciscana (1282-1285)* (XLII, 1930, pàgs. 86-96). Vint-i-cinc documents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, referents a l'ordre franciscana.—*Sant Pirmini, fundador de Reichenau, era català?* (XLII, 1930, pàg. 101). Opinions sobre la pàtria de Sant Pirmini o Primini, fins a la de

Dom Jecker que el fa de la nostra terra.—SAMUEL D'ALGAIDA: *Nous documents sobre fra Joan Fornells, fra-menor del segle XIV, arquebisbe de Torres (Sardenya)* (XLII, 1930, pàgs. 235-238). De l'Arxiu de la Corona d'Aragó.—SANAHUJA, Pere: *El Convent de Monges Clarisses de Balaguer* (XLIII, 1931, pàgs. 192-201). Capítol d'un llibre en preparació sobre el Sant Crist de Balaguer.—SANAHUJA, Pere: *El monestir de Framenors de Berga* (XLIII, 1931, pàgs. 354-406). Estudia les diverses fundacions i les vicisituds per què ha passat el monestir. Amb un apèndix de documents extrets de diversos arxius.

—*Estudis Universitaris Catalans* (Barcelona).—RUBIÓ I LLUCH, A.: *Per què donem el nom de catalana a la dominació de la Corona d'Aragó a Grècia* (XII, 1927, pàgs. 1-12). Justifica aquella denominació amb raons positives, històriques i d'autoritat.—CAMP, Frederic: *Introducció a l'estudi de la guerra napoleònica a Catalunya (1808-1814). Exemplantat de la conducta del poble* (XII, 1927, pàgs. 13-45). És un breu resum de la guerra, on l'autor fa una crítica dels fets (procediment dels invasors i protesta de les diverses classes socials) després d'explicar la intervenció napoleònica a Catalunya i l'actuació de la Junta Superior del Principat.—CAPDEVILA, Mn. Sanç: *Les antigues institucions escolars de la Tarragona restaurada* (XII, 1927, pàgines 68-162). Comença aquest estudi que ve acompanyat de nombrosos apèndix documentals.—MARTORELL I TRABAL, Francesc: *Manuscrits dels PP. Caresmar, Pasqual i Martí a la biblioteca del convent de franciscans de Balaguer* (XII, 1927, pàgs. 178-240). Els manuscrits procedeixen de l'antic monestir de les Avellanes i formen part de l'obra, tan dispersa, d'aquells erudits canonges. Són 18 manuscrits, dels quals dona els títols i notícia del seu contingut.—KEHR, P.: *El Papat i el Principat de Catalunya fins a la unió amb Aragó*, traduït de l'alemany per R. d'Abadal i Vinyals (XII, 1927, pàgs. 321-347). Comença aquest estudi, en el que mostra com Catalunya juga un paper especial en la història del Papat.—CAPDEVILA, Mn. Sanç: *Les antigues institucions escolars de la Tarragona restaurada* (XII, 1927, pàgs. 348-375). Continuació.—NICOLAU D'OLWER, L.: *Un temoignage catalan du siège de Rhodes en 1444* (XII, 1927, pàgs. 375-387). Comunicació llegida en el IIe Congrès Internacional des Études Byzantines, Belgrad, 11-16 abril 1927.—VALLS I TABERNER, F.: *Una antiga relació històrica ribagorçana* (XII, 1927, pàgs. 458-460). Dona aquesta relació, trobada a la Biblioteca Provincial de Tarragona (fs. 193 v. i 194 r. del ms 26), interpolada i amplificada després per l'autor del *Fragmentum historicum ex cartulario Alaonis* i atribuïble a final del segle XII o començaments del XIII.—MORAGAS, Fidel de: *L'estudi de Valls* (XII, 1927, pàgs. 467-472). Es tenen notícies d'aquest estudi des de 1312.—KEHR, P.: *El Papat i el Principat de Catalunya fins a la unió amb Aragó* (XIII, 1928, pàgs. 1-12, 289-323). Segueix aquesta obra traduïda per R. d'Abadal.—CAPDEVILA, Mn. Sanç: *Les antigues institucions escolars de la Tarragona restaurada* (XIII, 1928, pàgs. 13-92). Conclusió del treball, que en sa major part consisteix en la transcripció de documents.—GIRONA LLAGOSTERA, Daniel: *Itinerari del Rey En Joan I (1387-1396)* (XIII, 1928, pàgs. 93-134, 338-402). Començament de l'itinerari, que ací comprèn els anys 1387 i 1388.—RIUS, Prev. Josep: *Més documents sobre la cultura catalana medieval* (XIII, 1928, pàgs. 135-170). Inserta 74 documents, trobats en els registres de Pere III, si bé uns pocs són d'altres procedències.—KEHR, P.: *El Papat i el Principat de Catalunya fins a la unió amb Aragó* (XIV, 1929, pàgs. 14-32, 213-236). Continuació d'aquesta obra traduïda per R. d'Abadal.—RIUS, Prev. Dr. J.: *La dècima del Bisbat de Barcelona de 1279-80* (XIV, 1929, pàgines 33-69). D'aquest treball, que aporta dades interessants sobre diverses matèries, ressalta la constitució del Bisbat de Barcelona, que geogràficament tenia, amb poca diferència, la mateixa delimitació que ara.—GIRONA LLAGOSTERA, Daniel: *Itinerari del rei En Joan I (1387-1396)* (XIV, 1929, pàgs. 115-180, 323-365).—KEHR, P.: *El Papat i el Principat de Catalunya fins a la unió amb Aragó* (XV, 1930, pàgs. 1-20). Acabament.—GIRONA LLAGOSTERA, Daniel: *Itinerari del rei Joan I (1387-1396)* (XV, 1930, pàgs. 41-49). Acabament.—RIUS, Prev., J.: *L'inventari dels béns d'Arnau Cescomes, Arquebisbe de Tarragona* (XV, 1930, pàgs. 231-249). En l'article es publiquen el testament i inventari del arquebisbe Cescomes, mort en 1346.—CAMPOS, Presentació, i GENOVÈS, Vicens: *El valencià Jaume Rasquin, Governador del Plata al segle XVI, segons la relació del seu viatge, escrita per l'alferes Alonso Gómez de Santoya* (XV, 1930, pàgs. 258-303). Basant-se principalment en la relació d'Alonso Gómez de Santoya i algún altre document, l'autor dona compte d'aquesta desgraciada empresa, fent ressaltar la continua rivalitat entre valencians i castellans que formaven l'expedició.—MATEU I LLOPIS, F.: *Les dificultats i fretures econòmiques de Ferran el Catòlic en la guerra dinàstica castellana i llur ressò en el regne de València (1477-1480)* (XV, 1930, pàgs. 324-356). Explica com per

ajudar-se en les seves necessitats econòmiques, Ferran el Catòlic, rei de Castella, però encara príncep hereu d'Aragó, manà encunyar moneda estrangera, venent en gran part l'oposició dels Jurats de la Ciutat de València.—SERRA-RAFOLS, Josep C.: *Antics inventaris de la Casa de la Diputació* (XV, 1930, pàgs. 357-367). Els inventaris es refereixen als anys 1499, 1512, 1514 i 1526, i excepte el primer són totalment inèdits. Es troben a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, a la caixa I de les *Cartas Reales Diplomáticas de Fernando II*. — FLACH, Jacques: *La Marche d'Espagne* (XVI, 1931, pàgs. 1-57). És la història de la Marca Hispànica fins a la unió de Catalunya i Aragó. — VALLS I TABERNER, F.: *La primera dinastia vescomtal de Cardona* (XVI, 1931, pàgines 112-136). — VICENS VIVES, Jaume: *Jachme des Torrent, Ferran II i la modificació del règim municipal de Barcelona* (XVI, 1931, pàgs. 137-154). — BATLLE PRATS, Lluís: *Notícies de llibres d'antics inventaris del Bisbat de Girona* (XVI, 1931, pàgs. 333-339). Aquest article tracta: a) Donació de llibres del Bisbe Arnau de Montrodó a la seva casa pairal. b) Un inventari de llibres del segle xv. c) Llibres de chor i biblioteca que posseïa l'església de Olot en 1512.— BRACHFELD, Olivier: «*Nobilis domina Tota*». *Une catalane mariée en Hongrie au XIII siècle* (XVI, 1931, pàgs. 361-373). Es refereix a una de les dames que acompanyaren a Constança d'Aragó a la cort de son primer espós Emeric, rei d'Hongria.

— *Exercitatorium* (Barcelona). — BONET I BALTA, J.: *Patronatge de Sant Teobald al Seminari de Barcelona (1598-1772)* (II, 1927, pàgs. 86-92). — FELIU, L. G.: *Las memorias de un canónigo regular de mediados del siglo XVI* (III, 1928, pàgs. 177-180). Es troben en els marges d'uns comptes d'un mercader de Freius, comencen en 1535 i són de Jaume Capmany i de Boera.

— *Franciscalia* (Barcelona). — CAPDEVILA, S.: *Els franciscans i l'arquebisbe de Tarragona Benet de Rocabertí* (pàgs. 39-44). Els fills de Sant Francesc secunden l'arquebisbe en la seva empresa d'implantar les reformes del Concili de Lleida de 1229, malgrat la resistència dels capitulars ajudats de la protecció reial. — DURAN I CAÑAMERAS, F.: *El convent de framenors caputxins de Martorell* (pàgs. 156-166). Història d'aquest convent basada en documents de la Biblioteca Universitària de Barcelona i de l'Arxiu de la Província Franciscana existent a Sarrià. — PUIG, S.: *Una pàgina franciscana del episcopologio barcelonés* (pàgs. 305-312). Notes del bisbe de Barcelona Fra Bernat Peregrí (1290-1300), l'obra principal del qual fou la construcció de la catedral. — SERRA I BOLDÚ, V.: *El pare Sant Francesc i la tradició popular catalana* (pàgines 365-376).

— *Gasetta de les Arts* (Barcelona). — RAHOLA, Carles: *Perelada i els Rocabertí* (II, segona època, pàgs. 55-58). És una síntesi de la història de Perelada.

— *Historisches Jahrbuch* (Munich). — HATZFELD, H.: *Ulloa L.: Christophe Colomb Catalan. La vraie genèse de la découverte d'Amérique* (XLVIII, 1928, pàgs. 298-300). Comentaris a aquest llibre. — BAUMGARTEN, Paul Maria: *Concilium Constanciense* (pàgs. 130-132). Comentaris al quart i últim volum dels *Acta Concilii Constanciensis*, editat per Heinrich Fincke. Referències a Alfons IV i Catalunya.

— *Juventus* (Barcelona). — GUIU, J.: *Un manuscrit català amb «Vides de Sants»* (VII, 1928, pàgines 176-178; 209-210). És un pergami en quatre pàgines, amb les vides de Sant Apol·loni, Sant Pafnuci, Sant Isidor i solament anunciat Sant Serapyon (segle xiv?). — GUIU, J.: *El Rosari de Maria* (VII, 1928, pàgs. 231-232). Notes sobre les confraries del Roser. Butlla de Pius V (1570) ben conservada. — GUIU, J.: *La devoció a Nostra Dona del Roser. La butlla de Rubí (1571)* (VII, 1928, pàgs. 295-296). Institució de la Confraria del Roser a Rubí. Es conserva la butlla molt feta malbé. — GUIU, J.: *El Roser a Sant Quirze de Terrassa* (VII, 1928, pàgs. 327 i 328). Document de 1929, fundant la Confraria. — GUIU, J.: *El Roser de Sabadell* (VIII, 1929, pàgines 17-19). Notes sobre la confraria del Roser instituïda en 1586 en la parroquia de Sant Felu, de Sabadell. — GUIU, J.: *Nostra Senyora de Bellvitje* (IX, 1930, pàgs. 15-21; 82-85; 147 a 152). Historial d'aquest santuari pròxim a Hospitalet i del qual tenim notícies des del segle xv. — MARTÍ ALBANELL, F.: *La Mare de Déu de Rocaprevera* (IX, 1930, pàgs. 275-278). Aquest santuari, prop de Torelló, data del segle xiii. — MARTÍ ALBANELL, F.: *Santa Maria de Fines-tres* (IX, 1930, pàgs. 522-525). Santuari consagrat en 947 pel bisbe Godmar de Girona. — MARTÍ ALBANELL, F.: *La Mare de Déu de Bellmunt* (IX, 1930, pàgs. 705-711). Notes sobre aquest santuari situat prop de Sant Pere de Torelló.

— *Játiva Turista* (Xàtiva). — GAZULLA, F. D.: *Los mercedarios en Játiva durante el siglo XII* (I, 1927, n.º 6, pàgs. 10-22; n.º 7, pàgs. 3-8). Notícies des de la fundació del convent de la Mercè, 1218, fins al principi del govern dels Mestres, Generals i Sacerdots. — SARTHOU CARRERES, C.: *La biblioteca del duque de Calabria* (I, 1927, n.º 11, pàgs. 16-28). Nota d'alguns

manuscrits existents en la Biblioteca de la Universitat de València procedents de la famosa biblioteca del duc de Calàbria don Ferran d'Aragó, mort en 1550.

— *Manresa* (Manresa). — IRIARTE, J.: *Fijando el sitio del «Voto de castidad» de San Ignacio de Loyola* (3, 1927, pàgs. 156-164).

— *Mélanges d'archéologie et d'histoire* (Paris-Roma). — BENOIT, Fernand: *L'interrogatoire de Margarit. Document inédit sur Benoit XIII (1410-1411) et Supplément à l'Inventaire du fonds des Notaires d'Orange conservé à la Bibliothèque du Vatican* (XXXIX, 1921-24, pàgs. 267-301). Publica, precedit d'una nota breu, l'interrogatori fet pel batlle del Vivarais a Esmanart Margarit, agent al servei de Benet XIII, fet presoner el juny de 1411 per les tropes del rei de França i portat a Tournon on va ésser torturat i interrogat. Aquest interrogatori és extret d'un quadern del fons de les «Atti notarili di Orange», de la Biblioteca del Vaticà.

— *Mélanges d'histoire générale* (Cluj). — MARINESCU, C.: *Notes sur le faste à la cour d'Alphonse V d'Aragon, roi de Naples* (1927, pàgs. 133-146). — MARINESCU, C.: *Notes sur les corsaires au service d'Alphonse V d'Aragon* (1927, pàgs. 155-173).

— *Mémoires de la Société Archéologique de Montpellier* (Montpellier). — GAILLARD, B.: *Les relations des Guillemes de Montpellier et le Saint Siège* (IX, 1928, pàgs. 41-61). Hi ha al·lusions a moments de la nostra història. — BONNET, Emile: *Les séjours à Montpellier de Jacques le Conquérant, roi d'Aragon* (1828, pàgs. 153-232). Completa, en ço que fa referència a l'estada de Jaume I en aquesta ciutat, l'itinerari de Miret i Sans.

— *Memorias de la Real Academia de Buenas Letras* (Barcelona). — ROCA, J. M.: SOLDEVILA, Ferran, i DEIBEL, Ulla: *Sobiranes de Catalunya* (X, 1928). Monografies premiades. (Vegeu la secció de Bibliografia, pàgina 449 del present ANUARI).

— *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona* (Barcelona). — RICART Y GIRALT, José: *El siglo de oro de la marina velera de construcción catalana. 1790-1870* (XVIII, 1923 a 1925, pàgs. 177-201). — MASRIERA Y MANOVENS, Federico: *Apuntes sobre el colegio-cofradía de San Eloy de los plateros de Barcelona, su fin y evolución del oficio en esta ciudad hasta nuestros días* (XIX, 1924-26, pàgs. 549-564). Consta dels epígrafs: Constitució del Gremio-Cofradía de San Eloy de los plateros. Aprendizaje. El libro de pasantia. Las tablas de San Eloy de los Plateros (amb fotografies).

— *Monspelieusia* (Montpellier). — THOMAS: *Montpellier entre la France et l'Aragon pendant la première moitié du XIVème siècle* (I, 1928-29, pàgs. 1, ss.).

— *Le Moyen Age* (Paris). — LATOUCHE, Robert: Recensió de *Recueil des actes des comtes de Provence appartenant à la maison de Barcelone, Alphonse II et Raimond Bérenguer V (1196-1245)*. Monaco-Paris, 1925. 2 vols. CCLXIX + 496 pàgs. (XXXVII, 1927, pàgs. 227 a 229).

— VIELLIARD, Jeanne: Recensió de *Sobiranes de Catalunya* (XXXIX, 1929, pàgs. 293 a 297).

— Νέος Ἑλληνομνημονεύων (Atenes). — RUBIÓ I LLUCH, A.: Ἐγγραφα ἐκ τοῦ Archivio di Stato in Venezia (XXI, 1927, pàgs. 142-158).

— *La Nostra Terra* (Palma de Mallorca). — SANS, Elvir: *Efemèrides mallorquines* (II, 1929, pàgs. 26-27 i ss.). Notícies i comentaris de fets històrics, extrets de la Crònica de Jaume I en sa major part. — VALLDENEU, Joan de: *Personalitats de la història: El rei En Pere, III de Catalunya i IV d'Aragó* (II, 1929, pàgs. 63-66). Notes de divulgació. Examina qui foren els seus pares i la seva infantesa. — OLIVER I DOMENGE, P.: *Joanot Colom i Cifre, instador del poble* (II, 1929, pàgs. 406-426). Comprèn els capítols: I. *Còm va néixer la llegenda*. — II. *El regne turmentat*. — III. *La Germania*. — IV. *La repressió*. — V. *La glòria de Joanot Colom*. — REPARAZ (fill), Gonçal de: *El comerç i la marina de Catalunya abans de la conquesta de Mallorca* (II, 1929, pàgs. 454-460). Comprèn: *Els Usatges de Barcelona*. — *La naixença del comerç català: el segle XIe*. — *El segle XIIe*. — *La marina i el comerç de Mallorca, abans i després de la conquesta*. — *Un imperi mallorquí a l'Àfrica Septentrional*. — OLIVER I DOMENGE, P.: *Glossa al Conqueridor* (II, 1929, pàgs. 465-470). — NICOLAU D'OLWER, Ll.: *Entre les dues conquestes: 1115-1229* (II, 1929, pàgs. 519-528). Es refereix a les conquestes de Mallorca pels comtes de Barcelona. — SOLDEVILA, Ferran: *Catalunya-Mallorca* (II, 1929, pàgines 535-536). — VALLS I TABERNER, F.: *Notes sobre Pere Martell i altres personatges del temps de Jaume I* (II, 1929, pàgs. 537-539). — GALMÉS, Salvador: *Jaume I el Conqueridor i el Legislador* (II, 1929, pàgs. 543-547). — ENSENYAT, Josep: *Després del centenari: Jaume i Frederic* (IV, 1931, pàgs. 132-142). Estableix un paral·lel entre Jaume el Conqueridor i l'emperador Frederic II d'Alemanya. — BAUZA, Cosme: *Un pagès felanitxer a la Creuada valenciano-mallorquina de 1397-1399* (IV, 1931, pàgs. 378-380).

- *La Paraula Cristiana* (Barcelona). — COLL, P. Fra Josep M.^a: *Documents interessants de Roma referents a la confraria del Roser, de Martorell* (V, 1927, pàgs. 334-339). Documents, especialment una butlla, on consten les gràcies i privilegis que concedí a la confraria el papa Pius V amb motiu de la victòria de Lepant. — ABADAL I VINYALS, Ramon d': *El pseudo-arquebisbe Cesari (segle X) i les preteses butlles de Santa Cecília* (VI, 1927, pàgs. 316-345). Interessantíssim treball on s'estudia la personalitat de Cesari, nomenat arquebisbe de Tarragona en els monuments. Es resolen els problemes que presenten les butlles de Benet VI en les quals aquest confirma a Cesari les possessions de l'abadia de Santa Cecília de Montserrat i Sant Pere de Portella. — ALMELA I VIVES, Francesc: *L'historiador Almarche* (VII, 1928, pàgs. 302-313). Biografia amb anotació de les seves principals obres. — RIUS SERRA, Pev., J.: *La restauració dels papirs catalans* (VIII, 1928, pàgs. 325-327). — ULLOA, Lluís: *La pre-descoberta d'Amèrica feta per Colom en 1477* (VIII, 1928, pàgs. 402-430). Traducció de la conferència donada per l'autor a la Societat de Geografia de París el 23 de desembre de 1927. — JAMPY, Mossèn Martí: *Les relíquies de Sant Galderic a Barcelona* (IX, 1929, pàgs. 148-152). Capítol, que tracta d'aquest episodi, de l'obra de Jampy *Saint Gauderique et son culte en Roussillon*. — JAMPY, M.: *La confraria del Santíssim Sagrament a Vinçà del Conflent* (X, 1929, pàgs. 23 a 36). Estudi de la fundació, reglament, etc., d'aquesta confraria. — SANAHUJA, Fra Pere: *Missioners i figures missioneres de la Catalunya franciscana* (X, 1929, pàgs. 114-131). Referències a missioners franciscans dels segles XVIII i XIX. — VALLS TABERNER, E.: *El Consolat de Perellós* (X, 1929, pàgs. 137-139). Estudi en línies generals del codi de legislació marítima promulgat per Ramon de Perellós, Gran Mestre de Malta en 1697. — XIBERTA, O. Carm., Fra Bartomeu F. M.^a: *Fra Francesc Martí, carmelità de Barcelona i el dogma de la Immaculada* (X, 1929, pàgs. 420-428). Estudia la intervenció d'aquest carmelità del XIV en el cisma d'Occident i en la defensa de la Immaculada Concepció de Maria. — SANAHUJA, O. F. M., Fra Pere: *La Catalunya franciscana missionera* (X, 1929, pàgs. 505-512). Síntesi dels missioners catalans des del segle XIV. — JAMPY, Pev., M.: *Principis de l'abadia reial de Sant Miquel de Cuixà (Conflent)* (XI, 1930, pàgs. 210-224). Resum de la vida d'aquest monestir: creació del monestir de Sant Andreu d'Exhalada en 845 i la seva probable desaparició en un aiguat en 877; instal·lació dels monjos salvats en la vall de Cuixà en 878; construcció de l'església en 974; l'abadiat de Gausfred; la fundació de l'abadia del Canigó; l'obra de l'abat Oliva, etc. — VALLS TABERNER, Ferran: *La nostra fesomia històrica* (XII, 1930, pàgs. 420-436). — PONS, J. M.: *El monestir de Sant Pol del Maresma* (XIII, 1931, pàgs. 413-433). Història d'aquest monestir des del segle X fins el segle XV. — MÚNERA, S. J., J.: *Eulaliana. Santa Eulàlia de Barcelona i Sant Feliu de Girona* (XIV, 1931, pàgs. 304-311). L'autor creu que el màrtir Sant Feliu, que és citat a la Passió de Santa Eulàlia del còdex CIV de la Catedral de Barcelona, és un personatge històric que va ésser perseguit en la persecució de Dioclecià i Maximilià en l'any 304, que va estar a Barcelona on va ésser martiritzat posteriorment al martiri de Santa Eulàlia al qual va assistir.
- *The Placidian*. — MILNE, K.: *Montserrat and its associations* (V, 1928, pàgs. 107-122).
- *Razón y Fe* (Madrid). — GARCÍA VILLADA: *Los orígenes del Cristianismo en España* (81, 1927, pàgs. 493-503). Es un resum del primer volum de la *Historia eclesiàstica de España* que el mateix autor prepara; nota al final les primeres manifestacions de l'art cristià.
- *Reseña eclesiàstica* (Barcelona). — SANABRE, José: *Una promoció a la sede episcopal de Barcelona en el siglo XIV* (XIX, I, 1927, pàgs. 51-60). — SANABRE, José: *El cisma de Occidente y los reyes de Aragón* (XIX, 1927, pàgs. 143-150; 193-199; 577-591). S'ocupa de la posició de Pere III respecte els dos papes. — SANABRE, J.: *Los sínodos diocesanos en Barcelona* (XXI, 1929, pàgs. 433-444; 481-488; XXII, 1920, pàgs. 5-17; 191-202; XXIII, 1931, pàgs. 62-69). Notícies tretes de l'arxiu de la Catedral per als Sínodes al Concili Tridentí. El primer fou celebrat en 1241. Continuen les notes fins a l'any 1661.
- *La Revista* (Barcelona). — CAMP, Frederic: *Bibliografia napoleònica a Catalunya. Notícia d'algunes obres* (XIV, 1928, gener-juny, pàgs. 18-23). Dades bibliogràfiques de vint obres referents a Napoleó. — CAMP, Frederic: *Itinerari general de la invasió napoleònica* (XVI, 1930, gener-juny, pàgs. 118-146). Comprèn: *Itinerari dels invasors (Marxes de tropes franceses. Expedicions de 1808)*. — *Marxes de Saint-Cyr*. — *Expedicions de Suchet*. — *Itineraris civils (El règim de 1812. Codi Napoleó. Rutes simbòliques. Aventurers. Viatgers i viatge-res)*. — *Itinerari dels defensors de la terra i del patrimoni (Marxes de tropes auxiliars. Generalitats de les campanyes de 1808 a 1814. Rutes civils*. — *Oposició a la penetració moral francesa. (Rutes de la teologia i el dret, contra les novetats. Estacions de la caritat*

al territori i a Amèrica). — *L'itinerari de la invasió i els temps (Vies modernes cap als esperits)*.

— *Revista Calasancia* (Barcelona). — HUERTAS, A.: *Del epistolario de San José de Calasanz* (1927, pàgs. 529-538). De Roma 1 de juliol de 1638 sobre la fundació de la casa de Guisona; del 4 de setembre de 1648. En elles hi ha frases molt laudatòries de la «Nazione Catalana non ha per al mondo per chi si porta beni con essi loro e per il contrario si porta male».

— *Revista de Catalunya* (Barcelona). — SOLDEVILA, Ferran: *La nostra història vista pels historiadors britànics*. Sèrie d'articles exposant el coneixement de la història de Catalunya que tenen els autors britànics i la opinió que els mereix. (VI, 1927, pàgs. 349-358; 441-449; 556-573; VII, 1927, pàgs. 1-9; 132-140). — SOLDEVILA, Ferran: *Ferran el Catòlic i la qüestió dels remences* (VI, 1927, pàgs. 358-368). — SOLDEVILA, Ferran: *Les «Noves» proves de la catalanitat de Colom* (VII, 1927, pàgs. 576-586). Revisió de la primera part d'aquest treball del senyor Lluís Ulloa. — ALMELA I VIVES: *La polèmica sobre la catalanitat de Francesc Ribalta* (VII, 1927, pàgs. 587 a 601). — MASSÓ I TORRENTS, Jaume: *Records d'una penya antiga* (VII, 1927, pàgs. 616-620). Hi surten els noms d'Yxart, Sardà, Coroleu, Cases i Carbó, Maragall, Almirall i altres. — SOLDEVILA, F.: *Les «Noves» proves de la catalanitat de Colom* (IX, 1928, pàgs. 12-23; 112 a 122). — SERRA I RAFOLS, Elies: *Contribució Catalana a la conquesta de Canàries* (IX, 1928, pàgines 42-51). — SERRA I RAFOLS, E.: *Ferran el Catòlic i els remences* (IX, 1928, pàgs. 58 a 60). Pàgines d'aclariment del judici exposat per l'autor en el seu treball «*Fernando el Católico y los payeses de remensa*». — SERRA I RAFOLS, E.: *Els Reis Catòlics i l'esclavitud. Esclaus canaris a Eivissa* (IX, 1928, pàgs. 368-378). — RUBIÓ I LLUCH, A.: *La Companyia Catalana sota el comandament de Teobald de Cepoy (campanyes de Macedònia i de Tessàlia) 1307-1310*. (X, 1929, pàgs. 47-81 i 190-213). Reimpresió d'un estudi inclòs en la Miscel·lània Prat de la Riba. — SOLDEVILA, Ferran: *El pontificat i Pere el Gran* (X, 1929, pàgs. 136-138). Reproducció d'aquest article aparegut a *La Publicitat*. — SANAHUJA, Pere.: *Arnau Mir de Tost* (X, pàgines 171-189). Prosseguint els seus estudis sobre el conquistador d'Ager, l'autor s'ocupa de la relació política d'Arnau amb el Comte d'Urgell. Molt documentat. — ROVIRA I VIRGILI, A.: *La genealogia de Guifré I, comte de Barcelona, i de la seva muller Ginedilda* (X, 1929, pàgines 289-296). Rovira reforça amb aquest estudi la hipòtesi de la procedència baixllenguadociana de la família comtal barcelonina. — SANAHUJA, P.: *Arnau Mir de Tost (Esboç històric)*. Esclareix afirmativament si Tost fou el primer conqueridor de la vall d'Ager. — SERRA I RAFOLS, Elies: *La Catalunya lleidatana. Una polèmica que voldriem amistosa* (X, 1929, pàgs. 352 a 372). L'autor discuteix amb el professor aragonès Giménez Soler la catalanitat de Tortosa i Lleida. — VALLS I TABERNER, F.: *Els estudis històrics a la Barcelona de 1888*. (X, 1929, pàgines 423-425). Reprodueix aquest article de *La Veu de Catalunya*. — SALAS, Xavier de: *Damià Forment i el monestir de Poblet (Addicions i rectificacions)* (XI, 1929, pàgs. 56-68). Reedició d'aquest treball publicat als ESTUDIS UNIVERSITARIS CATALANS (XII, pàgs. 445-484). — VALLS I TABERNER, F.: *Matisos de llegenda. La llegenda de Guifré el Pilós* (XI, 1929, pàgines 106-114). Reprodueix quatre articles apareguts a *La Veu de Catalunya* (3, 10, 17, 23 d'abril 1929). — DURAN I SANTPERE, A.: *Els brocaters de Barcelona* (X, 1929, pàgs. 134-141). — SOLDEVILA, Ferran: *Unes sessions de la cambra dels Lords en 1714* (X, 1929, pàgs. 210 a 215). Derrera defensa a la Cambra anglesa dels drets dels catalans abandonats a la victòria de Felip V. — NICOLAU D'OLWER, L.: *Mallorca, primer objectiu de la expansió marítima de Catalunya* (XIII, 1931, 1930, pàgs. 97-112). Assenyala tots els contactes amb Mallorca abans de la conquesta definitiva de Jaume I. — VALLS I TABERNER, F.: *Els inicis de la historiografia catalana* (XIII, 1931, pàgs. 291-307). — PERUCHO, Artur: *Notes sobre l'antiga Universitat de València* (XIV, 1931, pàgs. 16-124). Estudi esquemàtic de l'activitat de la Universitat de València, durant el segle XVI. — RAHOLA, Carles: *Ferran VII a Girona* (XIV, 1931, pàgs. 209-218). Relat de l'anada de Ferran VII a Girona, en tornar a Espanya en 1813. — BAGUÉ, Enric i de SALAS, Xavier: *El cas de Bernat Boades* (XIV, 1931, pàgs. 296-307). Els autors afirmen l'autenticitat del *Llibre dels Feyt d'armes de Catalunya* i de la personalitat de Boades.

— *Revista de Filología Española* (Madrid). — GARCÍA VILLADA, Zacarías: *Sobre paleografía y diplomática* (XIV, 1927, 1-19). Dividit en dues parts: I. *Los documentos pontificios más antiguos de España comentados y reproducidos*, on examina i valora el magnífic treball de Paul Kehr *Die ältesten Papsturkunden Spaniens, erläutert und reproduziert* i el d'Agustín Millares Carlo *Documentos pontificios en papiro de archivos catalanes. Estudio paleográfico y diplomático* (d'aquest últim assenyala algunes inexactituds en la transcripció); i II. *Sobre*

paleografia visigoda, on es decanta vers l'admissió decidida del Pentateuc d'Ashburnham (Bibliothèque Nationale de Paris, Nouv. acquis. lat. 2334, A-I), escrit en lletra uncial, el segle VI, però amb influències visigòtiques d'origen espanyol; a continuació dóna una nova llista de 31 títols de còdexs escrits en minúscula visigòtica existents en diferents biblioteques d'Europa, a afegir a la que donava l'autor en la seva *Paleografia Española*. — R. A. I S.

— *Revista de Menorca* (Mahó). — FRONTÍ, J.: *Relación de los hechos más notables que han sucedido en San Luis relativos tanto a la iglesia como a sus vicarios y rectores desde su fundación hasta 1834* (XXII, 1927, pàgs. 1-19, 33-48, 65-83). — FAJARNÉS TUR, Enrique: *Documentos sobre numismática mallorquina (siglos XVII-XIX)* (pàgs. 56-63). — HERNÁNDEZ SANZ, F.: *Sobre enterramientos franceses en las islas Baleares* (pàgs. 129-160). Des de 1707 a 1831. — F. H. S.: *Documentos curiosos. Fundación de los capuchinos de Mallorca* (XXIV, 1929, pàgines 149-150). — F. H. S.: *Confraternidad de centuriones para la parroquia de Nuestra Señora del Rosario de la villa de San Carlos, en la isla de Menorca, reedificada en 1827* (XXIV, 1929, pàgs. 172-189, 190-198). — *Un conflicto entre el Ayuntamiento de Mahón y Don Vicente de Lafuente* (XXV, 1930, pàgs. 87-95). — FAJARNÉS, Enrique: *Circulación de moneda falsa en Mallorca en el siglo XVII* (XXV, 1930, pàgs. 194-197). Documents. — FAJARNÉS, Enrique: *Castilla y Mallorca* (pàgs. 197-200). Documents referents a la guerra amb Castella en el temps del Cerimoniós. — FAJARNÉS, Enrique: *Fundación del Archivo General Histórico de Mallorca* (pàgs. 326-331). Documents dels segles XVI i XVII.

— *Revista del Centre de Lectura* (Reus). — IGLESIAS, Josep: *Les fonts històriques i la limitació del Camp de Tarragona. Un projecte de comtat* (VII, 1917, pàgs. 7-12). — TODA, Eduard: *Les granges i deveses de Poblet* (VIII, 1927, pàgs. 30-32). — IGLESIAS, Josep: *Al marge d'un volum de l'Enciclopèdia Catalunya* (VIII, 1927, pàgs. 55-60). — PALOMER, Josep: *Poblet: influència de la seva espiritualitat* (VIII, 1927, pàgs. 105-115). — FONT DE RUBINAT, P.: *Colom català* (VIII, 1927, pàgs. 116-118). — ANGUERA, H.: *Notes d'Arxiu: l'ofici de Dormiterer de la Seu de Tarragona vagant a l'ony 1486* (VIII, 1927, pàgs. 119-120). Publica un document tret de l'Arxiu Prioral de Reus. — SERRA I RAFOLS, Elies: *D'altre temps: Lleida i el Camp* (VIII, 1927, pàgs. 181-182). — ANGUERA, H.: *Notes d'Arxiu* (VIII, 1927, pàgs. 199-200). Publica: *Crida dels corredors i corredvries de vi i d'oli* (segle XIV); *De la guerra de Joan II: setge del Castell de Rabinat* (juliol del 1482); *Nomenament de Mostassaf: protesta contra el consell* (1528); *Apel·lació en les causes per jut de prohòmens* (segle XVI); *Inventari del castell* (1662). — TODA, Eduard: *Capitol franciscà a Reus* (VIII, 1927, pàgs. 208-211). — VILASECA, Salvador: *La Leprosia de Reus* (VIII, 1927, pàgs. 233-236). — TODA, Eduard: *Joan Borràs i Grisola* (IX, 1928, pàgs. 146-149). Nascut a Cabrils el 23 de gener del 1719, fou un desequilibrat intel·lectual. — LLORD, Pere: *Els tresors de Poblet* (IX, 1928, pàgs. 150-154, 211-215). La primera notícia de la llegenda d'un tresor amagat vingué de França l'any 1832. — TODA, Eduard: *Salou i Tarragona* (IX, 1928, pàgs. 169-172). — VILASECA, Salvador: *La medicina reusenca durant el segle catorze* (IX, 1928, pàgs. 173-179). Amb reproducció d'algun text. — VALLS I TABERNER, F.: *Entorn de la valoració dels prínceps del casal de Barcelona* (IX, 1928, pàgs. 305-307). — FONT, Miquel del S.: *Del Reus del segle passat: «La Piràmide»* (IX, 1928, pàgs. 312-318). — ANGUERA, H.: *Notes d'Arxiu* (IX, 1928, pàgs. 348-350). Publica les següents, tretes de l'Escrivania comuna de Reus: *Capitulació sobre un tint d'Alcover* (1590), *Sostracció d'un esclau* (1540) i *Pous de la mina del convent de Carmelites Descalços o de Sant Joan* (1640). — GUITERT, Joaquim: *Les presons de Santes Creus* (X, 1929, pàgs. 41-45). Amb notícies d'inscripcions. — TODA, Eduard: *El volum V de la «Història de Poblet» de Jaume Finestres*. — LLORD, Pere: *Coses de Reus: Els Gegants i la Mulassa* (X, 1929, pàgs. 149-151). — TODA, Eduard: *Els convents de Reus i sa destrucció en 1835* (X, 1929, pàgs. 161-175, 193-209, 236-242, 245-265, 277-297, 309-329, 337-354). — M., R.: *Notes d'Arxiu* (XI, 1930, pàgs. 2-4). Publica una *Relació extrajudicial jurada feta per tres doctors en Medicina, instant lo síndich de la vila de Reus*, de l'any 1701. — IGLESIAS, Josep: *El Priorat. L'extensió de la comarca natural* (XI, 1930, pàgines 57-80, 89-98). — VILASECA, Salvador: *Actuació política dels metges reusencs durant la guerra de Successió* (XI, 1930, pàgs. 121-125). — TODA, Eduard: *Baralles de frares* (XI, 1930, pàgines 292-296; XII, pàgs. 183-187). — TODA, Eduard: *Casa de Moneda de Reus* (XII, 1931, pàgs. 37-42, 130-133). — SANTASUSAGNA, J.: *L'Alt Camp de Tarragona* (XII, 1931, pàgines 46-57). — ODENA, Lluïsa: *Notes d'Arxiu* (XII, 1931, pàgs. 99-101). En publica una sobre *Molins drapers a Margalef* (1431).

- *Revista eclesiàstica* (Valladolid). — MÚNERA, J.: *Dos santas españolas* (XXI, 1929, pàgines 5-13). Observacions a un article del P. Moretus en *Revue des Questions historiques*.
- *Revue d'Histoire ecclésiastique* (Lovaina). — MOLLATS, G.: *Episodes du siège du palais des papes au temps de Benoit XIII* (1936-1939).
- *Revue d'Histoire Franciscaine* (París). — LAUVRIÈRE, Em.: *L'oeuvre franciscaine dans les deux Californies (1768-1786)* (VI, 1929, pàgs. 189-210), Resum de l'obra publicada per H. E. Bulton.
- *La Revue de Catalogne* (Marsella). — SOLDEVILA, Ferran: *Le mystère de Christophe Colomb*. Parla dels punts vulnerables de la tesis genovesa: Colom no sap la llengua italiana; mai no es parla de la seva nacionalitat, sinó que s'el nomena tothora estranger; quan Colom ve a Barcelona, l'embaixador de Gènova i la senyoria callen.
- *Revue des langues romanes* (Montpellier). — CALMETTE, J., et HURTEBISE, E. G.: *Correspondance de la ville de Perpignan jusqu'au traité des Pyrénées* (Appendice) (LXV, 1927, pàgines 86-106).
- *Revue des Questions historiques* (París). — ROUSSEAU, François: *Les trappistes français en Espagne pendant la Révolution et l'Empire* (1927, pàgs. 118-133). Una expedició de monjos desembarca a Salou i és allotjada a Poblet.
- *Revue Hispanique* (Nova York-París). — LOTHROP, Lydia C.: *Roman Governors of Spain under the Empire* (LXXII, 1928, pàgs. 412-459). Uns cent cinquanta noms, ordenats cronològicament, des de l'any 19 abans de Jesucrist fins els començos del segle v. Unes taules alfabètiques al final. — DESDEVICES DU DEZERT, G.: *La richesse et la civilisation espagnoles au XVIIIe siècle* (LXXIII, 1928, pàgs. 1-488).
- *Revue Historique* (París). — DEGERT, Antoine, *Louis XI et ses ambassadeurs* (CLIV, 1927, pàgs. 1-19). Hi ha referència a les relacions amb els catalans sublevats contra Joan II.
- *Spanische Forschungen der Görresgesellschaft* (Munich). — FINKE, H.: *Drei spanische Publizisten aus Anfängen des grossen Schismas: Mathäus Clementi, Nicolaus Eymereich, der hl. Vicente Ferrer* (I, 1928, pàgs. 174-195). — Estudi de l'activitat d'aquests tres personatges: el primer professor de la Universitat d'Heidelberg, i el segon inquisidor. — VALLS I TABERNER, F.: *El sentit alemany de la llegenda d'Otger Cataló* (II, 1930, pàgines 395-397).
- *Speculum* (Cambridge, Mass.). — HOFFMAN NICKERSON: *Oman i Muret* (VI, 1931, pàgines 550-572).
- *Taula de lletres valencianes* (València). — M. F., E.: *L'Arxiu de la Corona d'Aragó, de Barcelona* (número 31, pàgs. 8-9; núm. 35, pàgs. 5-7). Breu notícia històrica del nostre arxiu nacional i examen de les seccions que actualment el constitueixen. — S. C.: *Epistolari del segle xv* (número 38). Publica la carta de N'Andreua a la seva filla (treteta del *Epistolari del segle xv*, editat per F. Martorell) i unes notes al marge.
- *Universidad* (Zaragoza). — GIMÉNEZ SOLER, Andrés: *Por la concordia, Francisco Cambó* (VII, 1930, pàgs. 731-776). La publicació de la versió castellana del llibre *Per la Concòrdia*, de Francesc Cambó, dona motiu a Giménez Soler per a escriure un llarg article, on són examinades, una vegada més, seguint sempre les seves teories particulars, la nostra història i la nostra política medievals.
- *Vida Cristiana* (Barcelona). — RIPOLLÉS, Vicens: *La litúrgia de Setmana Santa en la catedral de València el segle xv* (XV, 1928-29, pàgs. 207-232). — TARRÉ, Josep: *Els escuts del Toisó d'or a la Seu de Barcelona* (XVI, 1929-30, pàgs. 155-165). — L. S.: *Documents inèdits sobre Sant Raimond de Penyafort* (XVII, 1930-31, pàgs. 296-300). — F. B.: *La Festa de Nadal i la Festa de la Candelera al Monestir de Santa Anna* (XVII, 1930-31, pàgs. 40-42). — L. F.: *Cerimònies de Setmana Santa al Monestir de Santa Anna de Barcelona* (XVII, 1930-31, pàgines 197-201). — L. F.: *La Festa de Corpus al Monestir de Santa Anna* (XVII, 1930-31, pàgines 281-282).
- *Vida lleidatana* (Lleida). — GILI Y GAYA, S.: *Carta del Sr. Marqués de la Mina, virrey y capitán general del Principado de Cataluña al Obispo de Lérida* (III, 1928, pàg. 249). De 17 febrer 1751. — Roca LLETJÓS, S.: *Les darreres troballes epigràfiques lleidatanes* (III, 1928, pàgs. 36-39). La més interessant de les cinc inscripcions trobades és la cristiana, la primera coneguda de Lleida.
- *Zeitschrift für romanische Philologie* (Halle). — KARL, L.: *Theodoric der Katalane und seine Chirurgie* (XLIX, 1929, pàgs. 236-272). Teodoric sembla d'origen català; entra en l'ordre de

predicadors i passa a estudiar medicina a l'escola italiana de Salerno. Notes biogràfiques i dades de l'obra.

— *La Zuda* (Tortosa).—NADAL, V. R.: *Real Seminario de Tortosa. El monetario del Real Seminario* (II, 1926, pàgs. 119-122; XII, 1927, pàgs. 59-62; XIII, 1928, pàgs. 7-11). Posseeix una col·lecció de 1800 monedes romanes, visigòtiques, hispano-aràbigues i dels regnes cristians de l'Edat Mitjana. — BELLPUIG, T.: *Un bisbe català fill d'Orense* (16, 1928, pàgs. 145-150). — CARRERAS, J. R.: *El Beato Francisco Gil de Federich, académico* (XVII, 1929, pàgs. 17-19). Aquest sant varó, nascut a Tortosa en 1702, fou beatificat per Pius X.